

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

LA CAPITANIA GENERAL DE BARCELONA

El Govern Berenguer ha resolt amb certa gràcia el problema de la Capitania General de Barcelona. Delicadíssim des de molts punts de vista, el problema oferia una doble dificultat. El conflicte es presentava tallat en dos actes i afectava, o mobilitzava, dos personatges. Sobre el final del primer acte (canvi de persona), el Govern tenia un partit pres. Però la solució del primer acte no oferia cap índici lògic del desenrotllament del segon, ni en garantia l'encert.

sembla enginyosa: en lloc de plantar en aquest terreny una altra grana microscòpica, de desenrotllament imprevisit, s'ha preferit fer un gran esforç i traslladar-hi un gran arbre, decoratiu pel seu nom, decoratiu per la seva presència, sobre la creixença del qual totes les previsions eliminen gairebé el factor sorpresa.

Fa uns quants anys que la Capitania Ge-

Emili Barrera, el capità general de la dictadura

Es impossible prejutjar una qüestió sobre la qual cal esperar el veredict del temps. No obstant, mirant les coses des del punt de vista d'espectacle, jutjant en observadors, en crítiques teatrals, cal reconèixer que la solució del conflicte és elegantíssima. Artísticament, el segon acte representa un canvi de tàctica i es resol en una estilització molt

neral i el Govern Civil de Barcelona han adquirit una importància política que sobrepassa les estrictes funcions administratives. Des del pas dels generals Primo de Rivera per Capitania i de Martínez Anido al Govern Civil, la importància d'aquests dos llocs s'ha accentuat. Examinar si són les persones les que han donat importància al lloc, o si és el lloc el que ha fet créixer les persones, ens portaria a una disquisició extensíssima. El fet és que durant uns quants anys, una sèrie d'esdeveniments de capital importància per a la història de Barcelona, i amb evidents repercussions a la història d'Espanya, han situat els homes que ocupaven aquests càrrecs davant una renglera de problemes característics d'una ciutat que és una gran caldera en ebullició constant. En pocs anys hem vist a Barcelona les convulsions del catalanisme, del sindicalisme i del terrorisme, hem vist el moviment de la Solidaritat, hem sofert el període de les bombes, hem presenciat una Setmana Tràgica i una Setmana Còmica, una Assemblea de Parlamentaris, una col·lecció de vagues generals i de vagues parcials, i entre aquestes la de transports, i uns quants anys de terrorisme i de Sometent. Durant aquesta temporada totes les altres ciutats de l'Estat no han viscut tanta història, una història que es viu en l'esperit i en la carn. Desemparats dels governs que no trobaven la solució de cap problema fins que el problema es resolva per ell sol, una part de la burgesia, timorena i poc cultivada, que no sap que la força no és cap solució sinó un retrocés polític, es decantava vers la Capitania o el Govern Civil, segons la força d'atracció dels homes que ocupaven aquests dos llocs. La preponderància d'aquests càrrecs era doncs provocada pel desgovern dels governs i pel pànic, fins a cert punt comprensible, de la nostra burgesia. I quan la situació era molt crítica, totes les mirades convergien vers un d'aquests llocs, es creava un ídol i entràvem de seguida a l'època còmica de l'adoració de l'ídol en forma d'homenatges i rics presents i de títols de fill adoptiu de la ciutat.

Seria inexacte dir que el general Primo de Rivera devia a les circumstàncies de la política de Barcelona les facilitats que varen permetre el cop d'Estat. Primo de Rivera no va intervenir en afers ciutadans fins a finals de la vaga de transports. Però des del Poder, el Dictador va concedir, sens dubte per raons de comoditat, una importància excepcional al lloc que ell havia ocupat a Barcelona. Aquest estat només podia mantenir-se amb un règim de força perquè realment és una situació que no soluciona res.

Es preferible que el bon govern de Barcelona es basi més en la intel·ligència que en el caràcter i la força. Però els governs no haurien d'oblidar que no tenen la tradició de l'encert en les coses de Catalunya, que en vint anys hem viscut més història que cap altre indret de l'Estat en un segle, i que els nostres problemes els coneixem més bé nosaltres que els ministres de la Governació. Si nosaltres som governats no amb la intel·ligència sinó amb la força, en patiran el progrés polític i els sentiments de tots els homes liberals.

Els Dijous — Blancs

MAXIMALISME VERBAL

Mai no hem tingut cap afecte pel llenguatge algomàver. En el camp de les nostres relacions polítiques se n'havia fet, fins l'any 1923, un ús immoderat. Som partidaris que les paraules donin en tot moment la mesura dels nostres actes. I entenem que si en algun cas hi ha alguna desproporció, aquesta ha d'ésser favorable pels actes. No oblidem que en determinats moments una oratòria vessant d'estrindències pot servir per escalfar els caps, però tots sabem també per experiència que a força de repetir les mateixes sonades les orelles es cansen i es tornen insensibles. Altrament, posar-se en qualsevol instant i sense més ni més a fer voltar les campanes, és una cosa tan fàcil, que qualsevol indocumentat, qualsevol trànsfuga més o menys disfressat del camp adversari s'hi pot entretenir. Els sis anys darrers, que han estat de prova per la nostra generació, poden servir, han de servir necessàriament perquè aprenguem a conèixer els uns als altres.

Creiem sincerament que l'estil algomàver no tornarà. La fecunditat del silenci de sis anys ens demostra que no val la pena d'aixecar la veu per a treballar per a la col·lectivitat. Si en certs moments el treball va resultar insuficient, hem de reconèixer que no va ésser pas perquè fessin falta exaltacions verbals.

Tampoc feien falta altres exaltacions externes, com era l'ús immoderat de la bandera. La bandera o és un símbol que ha d'imposar respecte a tothom i que per tant cal defensar, o és una cosa que no val la pena d'exhibir. Agafar la bandera amb esperit d'un fetixisme meridional, o per a fer oratòria i literatura de baixa qualitat, com tanta se n'ha fet, no pot servir per res més que per acreditar un pintoresc infantilitisme. El mateix podríem dir del mite del porró, de la barretina, de la caputxeta i d'altres estris tan grats a la sensibleria popular.

Tot això no ha de tornar, perquè no significa res en l'ordre de les nostres aspiracions polítiques.

Podem perfectament passar-nos de tot això sense que en pateixin gens les nostres inquietuds civils. Podem també passar-nos de certa prosa amb trets xovinistes, que no porten cap benefici ni a la nostra literatura ni a la nostra política. Diem això perquè després de tants anys d'emmutir comencem de tómer que aquella mica de poeta patriota que molts porten a dintre no ens comenci de traïr amb els seus cantos.

Es extemporani, per exemple, que després de sis anys d'aplanament entre forçat i còmode hi hagi algú que faci frases de regust mussolinia parlant del nostre imperium nacionalista. Ens sembla poc adequada l'oratori d'alguns senyors en saludar als intel·lectuals castellans, que van emprar fa pocs dies; oratori fet a també d'imperium dirigida a uns homes que ens estaven donant proves d'un desig il·limitat de comprensió. Tampoc ha resultat cap document diplomàtic la carta del senyor Folguera i Duran dirigida al senyor Menéndez y Pidal i escrita amb una valentia de llenguatge completament inoportuna. Cal no perdre de vista que sortosament per tots plegats el temps de la Unió Catalana ja és molt reculat.

L'entusiasme de les festes d'aquests dies no pot fer-nos perdre la visió de les coses. No ens estarrufem amb les paraules amables dels intel·lectuals castellans, ni ens arribem a creure que ells puguin absoldre'ns de la nostra passivitat excessiva davant de certs atropells a la nostra dignitat col·lectiva. Sense que això signifiqui cap retret a una persona determinada, i molt menys al senyor Folguera, ens permetrem de dir que l'energia ens sembla molt bé en el llenguatge d'aquells homes que durant la passada Dictadura van saber-la tenir en els seus actes. Els altres, sobretot, els que han exercit una política més aviat contemplativa, poden perfectament prescindir ara de paraules i gestos imperatius.

El llenguatge algomàver a força de no espantar arribaria a fer riure.

A.

MIRADOR INDISCRET

El penediment d'En Marsillach

Un diari ha llençat la nova que En Marsillach no vol malparlar més del catalanisme.

El mateix interessat ho mig confirmava l'altre dia en un grup de periodistes, bo i fent protestes del seu amor a la nostra terra.

— He patit jo més per Catalunya—deia— que molts dels que ara criden.

— ¿...? — Escolteu, si no: Una vegada, en els temps heroics, una colla de catalanistes baixava pel carrer de Ferran perseguit a bastonades pels de la secreta. Jo travessava el carrer en aquell moment. Dos dels polítics, aleshores, varen enamorar-se (?) de mi i començaren a donar-me cops de garrot. I mentre m'anaven pegant un d'ells repetia: ¡Toma zegadó! ¡Toma zegadó!

— En una altra ocasió — segueix En Marsillach — arran d'haver publicat un article no gaire falaguer per als madrilenys, el governador em cridà al seu despatx. Era En Martínez Anido. Em va rebre amb el faix posat i amb una cara de tres déus. «Se le ha llamado a buscar — em digué, sense cap altre preàmbul — para manifestarle que estov de catalanistas...»
Pobre Marsillach!

Els respectes deguts

L'actual alcalde de Barcelona té un germà, el vescomte de Güell, que és, gairebé tothom ho sap, un gentleman dels més meticulosos de Barcelona. Té, entre altres coses notables, fama d'home de gust, molt fort en qüestions d'etiqueta, una semblança cada dia més llunyana amb el rei d'Anglaterra i la firma en un llibre en què es tracten qüestions de geometria relativista. Es diu don Eusebi, però els seus familiars i amics li diuen Ubito, perquè a can Güell i famílies afins tenen molta afició a parlar en castellà.

Un dia, a l'Equestre, un que parlava amb ell l'anomenà amb aquell pintoresc diminutiu.

— Sólo me llamo Ubito para mis íntimos — va fer el vescomte.

— Perdona, don Ubo —, va fer l'altre, cortesament.

Insignies molieresques

Segurament molta gent no s'assabentà de l'existència del Dr. Bandelac de Pariente fins que la mort de Primo de Rivera, al qual assistí com a metge, féu conèixer el seu nom als lectors de diaris.

Un dia a propòsit d'alguna cerimònia que tenia poc o molt a veure amb l'ambaixada d'Espanya a París, el Dr. Bandelac de Pariente deia:

— Yo asistiré ostentando las insignias del cargo.

Com algun dels presents anés a iniciar una pregunta amb aire sorprès, un funcionari li va fer a l'orella:

— ¿Insignias? Como no sea una jeringa...

Les vies de la celebritat

Aquest mateix metge, així que un pintor ben pompièr arriba a París, s'hi posa en contacte, es disposa a obrir-li pas i fer-lo conèixer i indica els mitjans. Es tracta de fer una exposició amb retrats de persones de les colònies espanyola i sudamericana més conegudes a París. El Dr. Bandelac de Pariente mateix s'encarregarà d'obtenir-ne uns quantes sessions. Però sempre es tracta de persones ocupadíssimes o absents aquells dies i el pintor comença fent un retrat del senyor Bandelac de Pariente. Els altres retrats vénen després, quan vénen, s'entén. Quan aquest senyor té el retrat l'envia a qualsevol d'aquells organismes vagues dedicats a «estretchar lazos», i hi figura al costat dels de Cervantes, Lope de Vega o Hernán Cortés.

Incomprensió

Sáinz Rodríguez oferia no fa molts dies, una propina a un xofer de la casa David. El xofer, naturalment, refusà.

El catedràtic de Madrid va creure que això era motivat perquè la propina resultava insuficient.

— Pero hombre, no crea usted que vaya a darle una peseta — li va dir admirat.

Finalment, com veies que l'altre no acceptava, va afegir, en pla de reparació:

— Bueno, pues lléveme usted al puerto a tomar el fresco.

No tenen prou autoritat

El Debate ha fet unes quantes remarques als recents actes de confraternitat intel·lectual, remarques que no s'han pas distingit per ésser massa confraternals.

Naturalment, l'opinió d'aquest diari és purament la particular del senyor Herrera, que no té gran valor d'ortodòxia, perquè, com l'hi deia sovint l'amic Fontdevila:

«El Debate es un diario católico, pero es «El Siglo Futuro» tienen mejores teólogos.

Piquiponiana

Tristan Bernard deia que no sols té el seu esperit, sinó el que li presten els altres. Tothom que es fa famós, es troba en un cas semblant. Per exemple, hi ha facècies que En Rossinyol no ha fet ni dit mai, però que no són gairebé unànimament atribuïdes. I, com altre exemple, tota frase grotesca és sistemàticament atribuïda a En Pich i Pon. Això és d'una gran comoditat perquè les frases sense pare conegut no tenen tant de valor.

A propòsit d'això, diuen que una vegada, en un vagó de tren uns viatgers passaven l'estona explicant piquiponians.

Tot d'una, acabada d'explicar una anècdota, el propi Pich i Pon, que pel que es veu era el passadís, treu el cap al compartiment i protesta:

— Alto! aquesta no és meva!

A veure si quan es parli de recollir-les en un volum caldrà fer-ne una edició crítica.

Equilibrisme d'orsí

L'homenatge als intel·lectuals castellans i el d'aquest a Rubió i Lluch haurien posat en una situació compromesa a Eugeni d'Ors si no fos home de recursos. Com acadèmic i com a parent de Rubió havia d'assistir al banquet; com a col·laborador d'A B C i com a home que «la té guardada», no podia associar-se a les coses dites aquests dies; com a previsor de l'avenir li convenia parlar i escriure en un cert punt d'equilibri personal.

Així, tant en el brindis com damunt de les planes d'A B C, ha fet disquisicions subtils i ha trobat la fórmula: tanta reputació de particularisme — diu — com tenen aquestes terres bilingües del nostre Llevant, i mireu, mireu quants grans apassionats de la divina unitat hi neixen: Ramon Lull, Vicents Ferrer, Prim, Francesc Pujols, Rubió i Lluch... «Dentro de la economía íntima de su obra intelectual, Cataluña vierte sus riquezas en España; España en América; América en el mundo». Regionalisme ben entès, hispano-americanisme i pan-iberisme, tot alhora.

Ni carn ni peix

Aquesta manera d'escorre's ens recorda una anècdota inèdita. Cap als volts de l'any 1910 un editor barceloní, l'Horta, publicà l'Almanac dels Noucentistes, sota la direcció de l'Ors. Aquest fet mogué cert rebombori en el món de les nostres lletres i fou ofert a l'editor un banquet. L'apat fou celebrat dintre de la Quaresma i ja és sabut que en aquell temps l'Església no permetia barrejar.

Com que entre els inscrits hi havia homes de totes les idees, l'organitzador del banquet no sabia com resoldre el problema del menú. Hi posarem l'acostumat plat de peix? L'Ors fou consultat i trobà la fórmula: «Quan toqui el peix, feu posar en el seu lloc un plat que no se sàpiga si és de carn o de peix...» L'organitzador, però, no es deixà convèncer i posà en el lloc del peix: «Llagosta amb salsa, etc., o Badella a la etc...» I que cadascú triés segons la seva consciència.

En arribar l'Ors i llegir el menú féu un gest de contrarietat, i digué a l'Horta, que presidia i estava al seu costat:

— No menjaré res de tot això... Estic a dieta... Pendré un parell d'ous passats per aigua.

Tot l'horitzó

L'Ors només deixa de fer equilibris quan es tracta del seu talent.

Un dia havia inaugurat una biblioteca en un poble de la costa, quan era director d'Instrucció Pública de la Mancomunitat.

Tot esperant el sopar es passejava per la platja acompanyat de dos prohoms de la localitat. Parlava de filosofia i un dels prohoms, que sols entenia en agricultura, es va perdre aviat, i amb tota franquesa li va dir:

— Dispensi, senyor Ors. No el puc seguir. No l'entenc. No ha d'estranyar-li. Vostè pot abarcar un horitzó molt més ample que el meu...

L'Ors el va mirar, somrigué amb dolcesa. Després migcloguè els ulls i senyalà el mar amb ample i suau gest, digué:

— Tott l'horitzó!

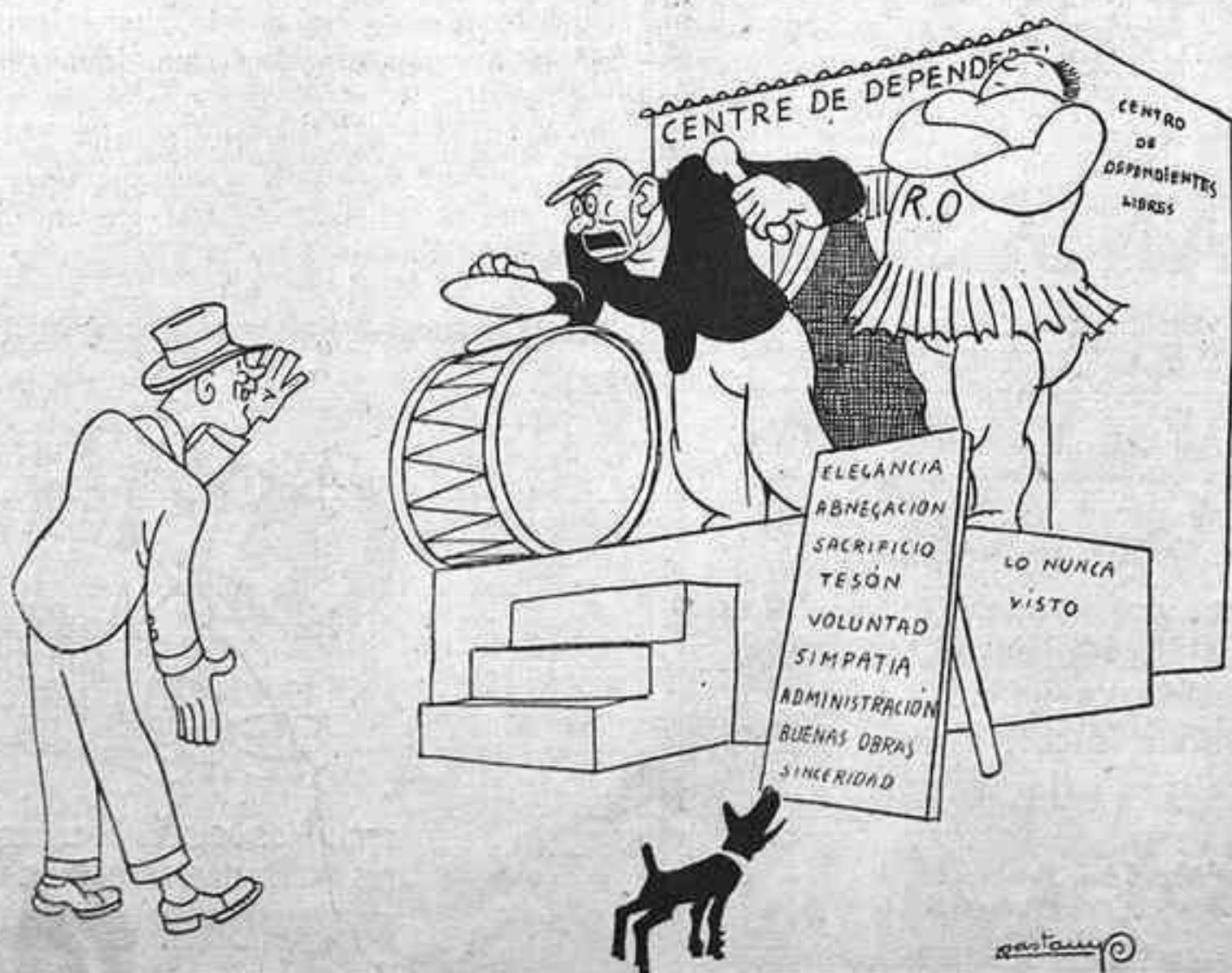
L'infant D. Carles, nou capità general de la 4ª Regió

decorativa. Políticament, aquesta estilització sembla també un encert perquè en lloc d'apartar-se de la política realista juga grosses realitats.

Repetim que els factors temps i el seu aliat, la sorpresa, són els que han de confirmar aquesta decisió governamental. No obstant, ja pot avançar-se que la solució revela una imaginació fèrtil i un estil.

Qualsevol altre final que s'hagués donat al segon acte, potser no hauria tingut altre valor que el d'una substitució. Però el trasllat d'un peó, mitjançant una petita passa en diagonal, al lloc que ocupava un altre peó, hauria pogut no resoldre res si l'indret tan cobert és massa estratègic i si el clima, massa benigne, es presta a que una llavor minúscula es converteixi en un arbre que faci una ombra massa imponent. També des d'aquest punt de vista la solució

RECLAM ANCIEN REGIME

— Entrin i veuran la junta més formosa, simpàtica i abnegada, l'única que volen els associats!

— No t'escarrassis que no et crec!

Francès casolà

Ignorem la cultura musical del senyor Rodés, empresari novell del Liceu; encara que deu ésser vasta. En canvi, tenim un exemple de la seva facilitat per a les llengües vives, que no deixa de fer bonic.

Quan la inauguració del Tívoli el senyor Rodés era de l'empresa. Es representava Marouff i Pélleas et Mélisande per una companyia francesa; i vet aquí que un baríton va entrar a l'administració per a fer un prec a l'actual empresari del Liceu. La cosa era complicada, i com que el senyor Rodés estava enfeinat, va fer al baríton: — *Tournez d'ici un rate: comprenez? tournez d'ici un rate.*

El francès no ho entenia. El senyor Rodés, llavors va dir en català del que ara es parla: — *Que torni d'aquí un «rató», carai!* Llavors ho va entendre un dels catalans presents i ho va repetir al francès en francès de veres.

No es pot ésser galant

En un te aristocràtic, una dama donà un bitllet de la rifa a En J. M. Roviralta, tot dient-li:

— El meu germà me'l va comprar a València i ara ha sortit premiat. Pots fer-lo cobrar pel representat que tens a aquella plaça?

— Ja ho crec que sí — i portant la galanteria a l'extrem, es tregué la cartera i li donà tres bitllets de cent pessetes.

Als dos dies llegia un telegrama en el qual li comunicaven que el bitllet no havia estat premiat. En Roviralta, per tot comentari, després d'una colla de rences, digué:

— No es pot ser galant.

Un bon mot d'En Rossinyol

Una penya d'amics. Tema de conversa: el matrimoni. Les opinions són més aviat desfavorables. Santiago Rossinyol, que es troba entre els presents, hi diu la seva:

— No està malament el matrimoni. Sobretot els primers i darrers anys. El que resulta pesat són els quaranta cinc anys d'entremig...

Amb molt de tacte

Un novellista borni, amb un admirador al costat, camina Passeig de Gràcia amunt. L'admirador, tafaner, mira entorn seu i veu un rètol anunciador del darrer drama de Pous i Pagès. Li agrada el títol.

— Mira! — exclama. — *Vivim a les pal-pentes.*

— Tant de bo! — sospira el novellista. L'admirador, admirat, mira el novellista que amb la mirada del seu ull normal ressegueix, molt engrescat, una bella, distingida i revinguda senyoreta.

ESTUFES - BRASERS - CUINES

Carbons PERMANYER

Clarís, 13. Telèf. 10723-52081. Barcelona

Setmana Santa a Sevilla

Excursió acompanyada i a realitzar en un magnífic Autocar Pullman

baix la direcció de

VIAJES MARSANS, S. A.

Rambla de Canalotes, 2 i 4. - BARCELONA

QUINZE DIES DE DELICIOS VIATGE PER ESPANYA

Preu per persona, tot inclòs: 990 pessetes

Itinerari: Barcelona, Lleida, Saragossa, Calataiud, Monestir de Pedra, Alhama d'Aragó, Guadalajara, Madrid, Valdepenyes, Còrdova, Ecija, Sevilla, Granada, Baza, Múrcia, Elche, Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona, Sitges i Barcelona.

SORTIDA: el 10 d'abril

"RAMON" a la Plaça de Catalunya

Totes les coses importants d'aquest país han nascut al calor de la conversa a l'entorn d'una taula de cafè. Ara tu, ara jo, les coses més fonamentals, els millors mots d'espírit, els hem dit a l'hora tendra de l'aperitiu, o a l'hora greu del cafè. Totes les nostres personalitats que han volgut tenir

Gómez de la Serna un dia va donar una conferència sobre art negre

un valor popular, han tingut de perdre moltes hores asseguts per les terrasses o pels divans dels cafès. En això descobriríem, potser, la raó per la qual don Pere Rahola, que és un formidable cul de cafè, era el diputat que obtenia més vots d'Espanya. En Cambó, per exemple, no ho ha comprès mai, i si en lloc d'estar-se engabiats com una àguila en les altituds del seu rascacels de la Via Laietana, es decidís, de tant en tant, a baixar a prendre una còpa a la terrassa del Colom o de la Maison Dorée, d'altra manera li anirien les coses.

L'atmosfera de la penya del cafè és una invitació a la sinceritat. Ha estat en aquest ambient propici que hem escoltat les veritats més delicades per boca dels intel·lectuals madrilenys que varen tenir l'atenció de venir a seure entre la nostra colla.

De moment, l'intel·lectual madrileny té l'avantatge que en una penya de cafè es mou com el peix a l'aigua. Tots nosaltres — pobres de nosaltres! — no passem de la modesta categoria d'aficionats al costat d'aquests prodigis de tàctica i de tècnica cul-decafetista.

Ja ens ho va dir un d'ells: El cafè és per al madrileny el que per a nosaltres és el domicili. A Barcelona, la gent s'estan a casa seva i, de tant en tant, van al cafè. A Madrid, la gent s'estan al cafè i, de tant en tant, van a casa seva. Ara poseu tot aquest estat de coses en mans d'un intel·lectual i no cal estranyar-se que en tregui un partit sorprenent.

A la nostra penya varen caure Benjamín Jarnés, Ledesma, Montes, Arconada i, sobretot, Gómez de la Serna. Gómez de la Serna beu aigua de Mondariz i fa greguerias. Parleu del cel, de l'infèrn, de la corbata del senyor Pi i Sunyer, o de l'aigua amb sucre, tot és igual: Gómez de la Serna en fa una gregueria. Aquest simpàtic personatge ha descobert el gran truc de reduir a gregueria neta i pelada els temes de conversa més cantelluts.

El mateix vespre que els seus confreres castellans marxaven cap a Madrid, Gómez de la Serna ens deia:

— *Vaya suerte de poderse quedar en Barcelona! Porque considere usted la tragedia de tener por compañeros de viaje a todos los que no han podido soltar su discurso. A pesar de que hoy, en Sitges, ha habido*

una especie de liquidación general de oratoria — dieciocho discursos, dieciocho —, ¡cuántos hay que han tenido que marcharse sin poder decir esta boca es mía! Y todos estos discursos impronunciados, los van a declarar esta noche en la penumbra del coche cama. Porque ellos no llegan a Madrid con ese fardo en la conciencia.

Sembla que el viatge a Sitges, passant per les costes de Garraf, va fer una certa impressió als hostes madrilenys. Una impressió de mareig.

— *¡Cuántas vueltas y revueltas!* — diu Ramon —. *Hasta el auto estaba mareado. Después de esto, saltas del coche, y encuentras un señor con unas cuartillas que te pregunta tu opinión sobre el problema catalán. ¿Ustedes creen que se puede opinar sobre el problema catalán en esas condiciones?*

Els literats joves que formaven part de l'expedició madrilenya estaven molt satisfets de poder dir ànes coses molt solemnes en les enquestes que els proposaven els reporters locals. Deien unes paraules grosses, d'aquelles que s'escriuen amb majúscula; literatura de diploma, en fi. Que federalisme, que una gran Ibèria, que una Espanya forta...

A la taula de cafè, aquestes expressions baixaven una mica de to.

La oratoria és una cosa que preocupa a Gómez de la Serna.

— *La oratoria es una fuerza incontralable, que domina y aprisiona al mismo orador. Per ejemplo, en Sitges, han dicho que Montes iba a hablar en nombre de Galicia. El muchacho se levanta muy convencido de su alta representación, pero he aquí que llevado por el torbellino de las frases, se pone a hablar en nombre de Castilla. Después dice que hay que tener tres patrias.* — No — corregeix l'aldut — *yo he dicho dos patrias.. Una, la chica, y otra la grande...*

Ledesma, Montes, Arconada

— *No, señor, no; has dicho tres. Ahora no nos vayas a estafar una patria.*

I Ramon continua: — *Alvaro de Albornoz también ha tenido su pequeño desliz. «Porque, señores — ha dicho — ahí está el mar... Y el mar estaba precisamente en el otro lado. Y yo no hablo de las expresiones líricas del economista Vidal y Guardiola: «...Estas piedras calcinadas por el sol azul y el mar de fuego...»*

En un petit sopar íntim que vàrem fer a l'Equestre, l'Estelrich va provar d'explicar a En Gómez de la Serna algunes anècdotes d'En Francesc Pujols. Feina en va. Pujols, traduït al castellà, no resulta.

Lluís Montanyà va intentar el mateix experiment a la terrassa del Colom, vis a vis amb l'Arconada i En Ledesma. Igual resultat negatiu: L'única cosa que els va arribar a fer somriure, va ésser aquella famosa frase que En Pujols va escriure un dia en una crítica teatral publicada en un diari castellà de Barcelona:

— *... porque con tiempo y paja madura una fruta que ahora no sé cómo se llama en castellano.*

El cavall de batalla de les converses d'aquests dies de cordialitat, han estat els mots comprensió i incomprensió. Algú de nosaltres sostenia que a Madrid no saben una so'a paraula de la nostra gent ni de la nostra literatura.

Ramon Gómez de la Serna al natural

— *No diga usted eso* — feia En Montes. *Conocemos perfectamente sus valores: Verdaguera, Maragall, «La vaca cega»...*

En Sagarra, que era a la penya va fer un discurs parlant de coses de Catalunya. Els hostes castellans varen quedar una mica esmaperduts. Quan En Sagarra va ésser fora, Ledesma va dir:

— *¿Pero es posible que haya alguien que haga caso de ese ho?*

El nostre poeta s'havia limitat a posar els punts sobre les is a propòsit del cas Eugenio d'Ors, el qual es veu que constitueix una de les més tendres admiracions del jove Ledesma.

A Madrid no ha estat possible reunir mai en cap mena d'acte tots els intel·lectuals castellans que varen formar al sopar del Ritz. És per això que Pedro Sáinz, en el seu discurs, va dir, amb aquella mica d'ironia:

— *Mis compañeros... compañeros de viaje, cuando menos...*

Sobre aquesta frase i l'esperit que l'anima es van fer molts comentaris. Ossorio i Gallardo la va recollir en el seu discurs.

Però a Sitges va haver-hi un orador que va trobar una fórmula més feliç. Els va dir excursionistes, cosa que va escandalitzar a Gómez de la Serna:

— *¡Mire que llamamos excursionistas! ¡Qué falta de precisión y de fantasía! ¿Se nos imagina usted subiendo al Guadarrama con Fernando de los Ríos y Ossorio y Gallardo al frente?*

— *Es terrible* — deia En Ledesma —; *yo no entiendo una sola palabra de catalán.*

— *Ni yo.*
— *Ni yo.*
— *Ni yo.*

— *Pues yo lo entiendo muy bien* — fa Gómez de la Serna —. *Con esto de los idiomas, es cuestión de no asustarse. Si uno dice: uno entiendo nada, ya está listo. Se le cierran las orejas y, efectivamente, no entiendo nada. Pero si, en cambio, se dice: yo entiendo perfectamente, lo llega a entender de verdad. Yo estoy en este caso. La primera vez que fui a Lisboa, no sabía ni jota de portugués. Me dieron un banguete y se pronunciaron discursos en portugués; yo contesté en castellano, y nos entendimos perfectamente. Al decir eso, claro está, no me refiero al alemán ni al inglés, que son unos idiomas imposibles. Ni los mismos ingleses y alemanes los entienden.*

Amb aquestes, el cambrer s'acosta a un amic nostre i li diu, baix, baixet: — *Al taullell tenen un encàrrec per vostè. Gómez de la Serna, triomfal, ha trobat el moment de fer una demostració:*

— *¿Ve usted? El camarero acaba de decirle: «En la mesa tienen unos espárragos para usted».*

JOSEP MARIA PLANES

L'APERITIU

Aristocràcia i excentricisme. — He vist diverses fotografies que han publicat les revistes angleses a propòsit de la mort del comte i la comtessa Coventry. Aquest matrimoni, d'un exterior exemplaríssim, venen a ésser uns Filemon i Baucis dels temps moderns. Ell tenia quan ha mort uns noranta anys, i ella si no els tenia no se'n deuria faltar gaire. Han mort amb quatre dies de diferència; la comtessa no ha tingut forces per representar el paper de vídua i s'ha desinflat delicadament. Jo sé poques coses de la vida d'aquest matrimoni, vull dir que tampoc m'interessen com a cas de filosofia conjugal. D'ells m'atrau puarament la part plàstica, el seu exterior que donen les fotografies. D'aquesta part plàstica, se'n desprenen unes quantes explicacions de la boïrosa i paradoxal força d'Anglaterra.

Entre les fotografies n'hi ha una de curiosíssima. Ell, el comte, apareix vestit amb una americana que qualsevol de nosaltres qualificaria d'absurda. Una peça que solament ens la podria vendre un clown molt esmolat, col·leccionista de robes amb ànimam. Porta un coll i una corbata únics; jo només n'he vist de semblants en unes figures de pasta que van ésser moda l'any 1901 i que representaven un porc vestit de senyor. El capell del comte Coventry és només comparable a les xemeneies de locomotora anacrònica, que es poden encara admirar en raríssims films americans.

Al trau de l'americana aquest senyor de noranta anys hi duu una orquidea. Hi ha qui assegura que la cua de la orquidea està ficada dintre un tub de cristall invisible adherit a la solapa per la part de dins. Els anglesos usen aquests estris de vidre i de cel·luloide perquè les flors no perdin la frescor.

S'hauria de dir que la cara d'aquest sant home és una mena de producte animadíssim, conseqüència de les millors costelles de moltó, de les millors esqueses de bou, de totes les combinacions a base de pebre i mostassa, i conseqüència també d'aquell topazi integral de certs whiskeys que deixen a la llengua un gustet de pèl de gos, d'aquella mal intencionada i de lligacama de l'època del can-can. Aquella lligacama amb una gran rosa de vellut sense gens de perfum.

Això endevinaríem en el rostre del comte Coventry, aquestes coses i fins si volem tota la boïra verdosa que es desprèn d'una cadera de becadells i tot el gust d'ossos mastegats que es desprèn de la filosofia escolàstica. En definitiva, el comte Coventry sembla un meravellós «casca-ràbies» injeccat d'aventures galants. Al costat d'ell, la seva senyora no sembla res, un personatge dolç, avorrit, una mena de Queen Victoria disminuïda, sense la majestat i més plena de mel, perquè la comtessa Coventry no té aquell gran nas de la Reina, aquell nas que a l'última època de la seva vida li va donar una reminiscència poc agradable de tuacan. Però el particular de la vella dama, a més a més de la indumentària, consisteix en que es fa retratar al costat del seu marit muntada en una bicicleta.

A mi no m'estranya veure una senyora carregada d'anys usant aquest sistema de locomoció. A París encara se'n veuen algunes, i al Nord d'Europa — a Amsterdam, per exemple — les velles usen la bicicleta, com les velles del nostre país usen els rosaris o la moixaina equívoca dels gats. Però de totes maneres no deixa d'ésser peculiar el fet que una gran aristòcrata carregada d'anys aprofiti l'oportunitat de retratar-se al costat del seu marit, per muntar damunt de dues rodes de níquel.

Aquest matrimoni, agafat en conjunt, ofereix als ulls de l'espectador una parella difícil de vertebrar amb les idees vulgars de la serietat i la correcció. És molt probable que cap dels números d'excentrics que surten a les pistes i als escenaris, no agunti amb una intensitat tan carregada d'espècies la força còmica i desconcertant que a mi em deixen entreveure el comte i la comtessa Coventry.

Malgrat aquest excentricisme, jo tampoc sabia veure una altra parella més carregada de difícils excel·lències, ni dos exemplars més pur-sang que els dos vellets de la fotografia. Hi ha un grotesc terrible que us esqueixa els llavis, hi ha una ponderadíssima indefinible delicadesa que només s'olora en fregar el nas per certes pedres de Londres i per certes herbes desmaiades que viuen i moren a les vores del Tàmesis, però que no es orien enlloc més.

Tots tenim una idea aproximada del que vol dir aristocràcia. Doncs bé, aquesta aristocràcia a Anglaterra té un punt culminant que consisteix a superar l'excentricisme després d'haver-se entregat a l'excentricisme amb tot l'impudor, amb una certa brutalitat i un cert sadisme. Les redingotes, les corbates i les calces de golf, que només poden lligar amb determinats abdomens, amb determinats ulls de sulfat de coure o amb raríssims bigotis fets amb pèl de panxa de conill, demostren que solament Anglaterra ha produït aquest miracle estrany de fer gràcia la tradició, de donar a les coses anacròniques la vibració dels nervis més moderns.

La perruca de Lord Major i la pell platejada d'un dirigible és a Londres únicament que no es poden fer cap mena d'ombra. I és molt possible que aquest retrat del comte i la comtessa Coventry donin la clau — la sola clau existent — de les coses més impressionants i més desconcertants de la història d'Anglaterra.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

contra los dolores de cabeza, muelas y oído; neuralgias, jaquecas etc. Aumentan las fuerzas sin atacar el corazón ni los riñones.

PA DE VIENA
ESTEVE RIERA

ARTICLES DE
PUNT A BON
PREU
Jaume I, 11
Telèf. 11055

LA INTEL·LIGÈNCIA ENTRE ELS INTEL·LECTUALS

La setmana passada en sortir del banquet als intel·lectuals castellans, vam demanar unes quartilles a N'Antoni M.ª Sbert sobre el que pensava d'aquell acte. La seva significació com a capdavanter de la massa escolars donava motiu a les seves declaracions. Aquestes quartilles van arribar tard per al número de la setmana passada, però no han perdut actualitat per tractar-se d'un fet que esperem serà actual per molt de temps.

L'homenatge dels intel·lectuals i del poble català als castellans és estat ofert i rebut de tot cor i en uns moments en què té la màxima oportunitat i la màxima transcendència.

Es sabut com l'esperit dels Austries, després reforçat pels Borbons, per la influència política que exerciren les doctrines de Richelieu, crearen el problema català. Malgrat que un dia, al començament del segle XIX, semblés que la cultura castellana havia assolit l'absorció de la personalitat catalana, el que és cert és que no fou així: noves errades posaren el ferment d'una renaixença que tenia l'empenta dels moviments que ixen de forces latents però ben vives.

Diferents contactes establerts entre castellans i catalans, pel fet de respondre més a oportunitats polítiques que a una coneixença pura i desinteressada del problema, malgastaren il·lusions i mataren esperances.

A nosaltres, joves, catalans i castellans, bascos i de per tot arreu de la península Ibèrica, no ens pesa la responsabilitat del passat. Però, a nosaltres, com als intel·lectuals, mestres que foren a la nostra formació cultural i com als polítics que encara no han resolt ni gairebé ben plantejat el problema, sí que ens correspon una greu, una molt greu i feixuga responsabilitat en aquests moments.

Nosaltres hem influit, amb l'exemple i adoctrinament amb l'acció, l'ambient en el qual es desenvolupen els actes d'aquests dies i en el qual es desenvoluparà el programa que en resulti traçat per a l'esdevenidor. Però nosaltres també som i serem influits pels capdavanter de les intel·lectualitats i de la política, i en aquest instant solament cal advertir-los — sols per salvar la nostra responsabilitat, ja que ells coneixen prou bé llurs deures — que no tenen el dret de caminar massa de pressa en el camp de l'especulació si ens han de fer tornar enrere o si no podem després passar endavant, quan arribem al baix nivell de les realitats.

Posem les fites ben clares per aquesta nova demarcació. El primer el respecte: ja el tenim, n'estic cert. El segon la col·laboració, per a la coneixença — no en tenim prou encara —, per a la definició dels punts cabdals que ens uneixen i dels que ens separen. El camí és aquest.

Catalunya no deu haver de pensar a resoldre el seu problema fora de la intel·ligència de la resta d'Espanya fins que pugui estar certa que l'Espanya actual considera haver resolt el seu sense incloure-hi el nostre. Catalunya no deu haver de confondre Espanya amb l'Estat espanyol, forma i no

substància. Espanya, la millor part de l'Espanya, no és actualment solidària de l'Estat.

En tots els molts i brillants parlaments que els intel·lectuals castellans han fet amb motiu de l'homenatge hi ha un mínim de coincidència fonamental per a la resolució del problema: el reconeixement d'una cultura i d'una llengua catalanes i la necessitat de concedir a Catalunya l'autonomia cultural i administrativa amb el dret d'usar la nostra parla vernacle. En la majoria la coincidència encara és més ampla: la lliure

ANTONI MARIA SBERT
(Caricatura de Bagaria.)

convivència dels pobles peninsulars dintre un estat federal.

El mitjà jurídic per assolir aquestes aspiracions és indubtablement l'Assemblea Nacional o de Corts Constituents. Pel fet de concórrer-hi els pobles hispànics, amb llur representació autèntica per ells elegida, s'estableix llur llibertat per a pactar llur autonomia o la unió federal; fins després del pacte són tots lliures per a signar-lo.

Mentrestant tot recal cal que sigui rebutjat i tota ocasió per a col·laborar aprofitada. Llitem tots pel que és ja fi comú i no oblidem que intranquilitat n'hi ha hagut per ambdues parts: d'aquí i d'allà.

ANTONI M.ª SBERT

Per una intel·ligència republicana

Fa pocs dies la premsa ha publicat amb aquest títol un manifest, signat per homes de totes les tendències esquerranes de Catalunya, que ha estat molt ben acollit.

Aquest manifest respon, com el banquet als intel·lectuals castellans, a una aspiració de tota la gent francament liberal i a la necessitat d'establir en el nostre país un ordre nou que permeti desenvolupar lliurement, dintre una mateixa atmosfera de comprensió i de tolerància, els principis de cada grup polític. Aquest simple objectiu, que en altres països o en altres temps hauria pogut semblar insuficient per a orientar una determinada actuació, pot tenir entre nosaltres la virtualitat d'un programa mínim.

Ésser liberal ha significat durant molts anys, gràcies a la interpretació que van donar a aquesta paraula les velles oligarquies turnants en el poder, un adjectiu més que no compromentia ni obligava a res. Els atacs més despietats contra totes les formes de la llibertat es podien donar amb el nom del liberalisme.

Havia d'arribar una època, com la de la Dictadura, en què totes les llibertats fossin negades i escarnides perquè els ciutadans s'adonessin de la seva necessitat. La manca de llibertat ha creat doncs la set de llibertat.

Per això, dintre l'ample front d'intel·ligència republicana que s'acaba de formar veiem no sols aquells homes del liberalisme dels quals ha estat sempre quelcom inseparable de la seva moral i de la seva significació política, sinó que a la dreta i a l'es-

querra podem advertir la presència d'altres homes que per convicció, per temperament o per esnobisme havien tingut velleïtats amb les formes més intolerants i autocràtiques de govern.

Aquesta reunió de tendències és un benefici que devem a la Dictadura. Difícilment cap altra força hauria pogut fer coincidir en un punt concret elements tan diversos com els de l'Acció Catalana que pel seu catolicisme i moderació formen l'ala dreta del nostre republicanisme, amb els sindicalistes que per aquest sol fet deixen de banda el seu insolidari apoliticisme.

Entre aquestes dues ales es troben els republicans federals, de la vella i de la nova escola, els radicals i els socialistes. Molts d'aquests elements són nous en la política i alguns d'ells en el camp en què es disposen a actuar, la qual cosa sembla anunciar dintre el nostre panorama social un franc desplaçament de masses cap a l'esquerra.

Davant del fenomen podem doncs afirmar que ha arribat l'hora de les esquerres, o almenys que les esquerres travessen un moment favorable pel seu desenrotllament.

Resultats d'aquesta situació que està creant-se? Tot depèn que els sectors que integren aquesta intel·ligència republicana sàpiguen oblidar, en nom dels ideals comuns, les diferències derivades de les seves doctrines específiques, amb el mateix renunciament que han tingut per unir-se i dominar històricament damunt del país les nostres classes reaccionàries.

Mirant a fora

La crisi alemanya

Donada la forma d'elecció del Reichstag alemany, és molt difícil que hi hagi una majoria estable per a sostenir un govern llarg temps. Els governs s'han de basar forçosament sobre una coalició de partits, i és sabut que aquestes coalicions són molt difícils de defensar si no són determinades per circumstàncies especials. Per això el gabinet Müller estava amenaçat constantment pel perill de crisi que per fi s'ha presentat. Fins ara la presència dels socialistes al govern era imprescindible pel que representa en la nova política exterior d'Alemanya. Però assegurada aquesta, i aprovat definitivament el pla Young, les qüestions de política interior han passat a primer pla, i a l'igual que a França, les dretes s'han emportat la partida.

La dimissió del gabinet Müller va ésser deguda a la crisi financiera per què travessa Alemanya, que, com si no es volgués adonar que ha sofert una terrible guerra de quatre anys, ha continuat gastant com en els seus millors temps. El resultat d'aquesta política ha estat un dèficit de 700 milions de mares, que de no votar-se el pla Young, que representa una reducció en el deute exterior, s'hauria elevat a 1.400 milions.

Es sobre la manera de trobar els recursos necessaris per a subvenir a aquest dèficit que es va plantejar la crisi. Aquesta qüestió ja va motivar, provocada pel doctor Schatch, la substitució del ministre de finances socialista Hilferding pel demòcrata Moldenhauer. Els socialistes volien que els recursos fossin demanats a l'impost directe, mentre que els partits centristes eren favorables a l'impost indirecte. Això, de totes maneres, hauria pogut ésser objecte d'una nova transacció entre els partits governamentals. Però la ruptura s'ha produït sobre la qüestió de l'assegurament d'atur forçós. Els partits centristes han exigut que els fons necessaris per aquesta assegurament es busquessin, no en el capital, sinó entre els propis assegurats, és a dir, en el salari dels obrers. I els socialistes no han pogut avenir-s'hi.

Produïda la crisi, Brüning, que fa poc va succeir Msr. Kaas en la direcció del partit centre catòlic, ha estat l'encarregat de formar nou govern, i ho ha aconseguit. Gràcies a la seva tendència de dreta, s'ha pogut assegurar la col·laboració del Dr. Schiele i dividir el partit nacionalista, la qual cosa es pot considerar una victòria, si no per les esquerres, per la democràcia alemanya.

Brüning fins ara era desconegut en la política alemanya de primer pla i poques coses sabem d'ell. Sembla que el seu govern tindrà una majoria aproximada de 30 vots, i això li permetrà governar amb un cert marge de confiança.

El president Taft

Per bé que ple de bonhomia, enèrgic en les seves decisions, el president Taft, mort no fa gaire, havia estat un dels homes més populars als Estats Units.

Un dia, durant un viatge amb la seva dona i el seu fill, llavors de poca edat, aquest es va presentar tot brut de fang i amb els vestits esquinçats en el moment d'anar a visitar un ric industrial. Mistress Taft se n'escandalitzà i començà a renyar severament el seu fill.

— Bah — va dir Taft. — Tots hem estat criatures i ja se'ns passen aquestes coses. El millor que es pot fer, és rentar-lo i canviar-li la roba. Després ja no ens en recordarem més.

Sobre la seva obesitat, també es feien moltes frases. Una de les més famoses era aquesta:

— El president Taft és l'home més ben educat del món. Si l'autòmnibus va ple, sempre s'aixeca per oferir el seu lloc a tres senyores.

Desarmament naval

A poc a poc desapareixen els grans actors de la guerra europea. En una mateixa setmana han mort l'almirall Grigorovitx i von Tirpitz, l'almirall alemany que més ha fet parlar durant una bona vintena d'anys.

A la mort de von Tirpitz, l'ex-haier Guillem II recordava, en el seu telegrama de condol, «el seu infatigable col·laborador en la creació d'una puixant flota de guerres».

Però és molt més curiosa encara la carta que el no menys cèlebre Fisher, almirall de l'esquadra anglesa, va escriure a von Tirpitz quan aquest va passar a la reserva i que ara han reproduït alguns diaris anglesos. És una mostra de la solidaritat internacional de les professions.

«Estimat Tirpitz — l'hi deia —, em cal reconèixer sincerament que sou l'únic alemany que comprèn la guerra. Esclafa l'ènim perquè no l'esclafi ell. No us blasmo pas per les vostres operacions submarines. Jo hauria fet el mateix, però els nostres idiotes, a Anglaterra, no m'han volgut creure...»

Les noces d'argent de Mr. Snowden

Tothom recorda les anècdotes que s'expliquaven quan la Conferència de La Haya, sobre la influència de Mrs. Snowden sobre el seu marit, al qual no abandona mai.

Fou el 15 de març de 1905 que Miss Ethel Annakin es va casar amb Mr. Snowden. És a dir, que aquest any, el matrimoni Snowden ha celebrat les seves noces d'argent, evocant amb emoció els records de vint-i-cinc anys enrera, quan el Labour Party es trobava encara en la infància. Mistress Snowden, infatigable col·laboradora del seu marit, ha escrit a The Star:

«Em recordo sense saber-me gens de greu que la vella mateixa del nostre matrimoni ens en vàrem anar cada u a parlar en un miting diferent.»

Aquesta comunitat d'aficions i aquesta tenacitat sostinguda ha estat indubtablement un dels factors de l'èxit del matrimoni Snowden.

UN FUNCIONARI INAMOVIBLE

A Lluís Massot, regidor.

Ja m'hi he acostumat. En passar davant la façana gòtica de la Casa de la Ciutat saludo l'àngel que hi ha damunt la porta protegint un lloc que abans era el més estratègic de Barcelona.

No el coneixeu? És l'àngel Sant Rafael, barceloní per adopció, especialitzat en la protecció dels individus, com ho demostren mil

qui passa la porta i que sap perfectament que la Casa de la Ciutat té una entrada més important que fou construïda per evitar l'enueig de la seva vigilància i de la seva rialla mofeta.

Aquesta actitud irònica i liberal és perfectament reglamentària. Ell no ignora que en realitat és un alt funcionari, el més important de la casa, que fou llogat per l'Ajuntament perquè a canvi de reverències, invocacions i altres obsequis protegís la ciutat. Però com que és el funcionari més antic, el que coneix més la casa, quan hi ha un alcalde de poca categoria política o moral se sent conseller i constitueix un govern de funcionaris. Tal com el veieu ha estat batlle centenars de vegades. I sort n'hem tingut.

Quan passeu pel carrer de la Ciutat feu el favor de dirigir al funcionari custodi de Barcelona una mirada de simpatia. Des de la seva altura sereníssima us somriurà amb bona gràcia encara que no cregueu que la providència és ell, encara que no cregueu amb miracles, ni amb el miracle de Barcelona. I si algun dia sentiu vacillar la vostra fe i sospiteu que la ciutat només és una aglomeració de cases habitades per gent que té la dèria de viure en aquest indret, quan passeu pel carrer de la Ciutat no us en calleu ni mitja. Jo un dia quasi vaig insultar-lo. Vaig dir-li que se m'havia acabat aquella bona fe d'altres temps que m'indua a fer empadronar els companys de dispesa tot pensant ingenuament, en conseqüència, que Barcelona tenia un, dos, tres habitants més. Vaig confessar-li que actualment m'empadrono rondinant, que procuro estafar l'Ajuntament, i que quan porten a casa alguna fulla d'impostos els faig venir tantes vegades com m'és possible a fi d'aconsoletar-me dificultant-ne el cobrament. Una mitja rialla va trencar el meu discurs, i en arribar a la plaça de Sant Jaume la meua confusió era gran en donar-me compte de la meua poca fe barcelonina i liberal, i em sentia desintoxicat del ferment anarquitzant que escampen certs homes que només són autoritats.

Tant si s'escau que sigui alcalde com no el millor homenatge a aquest eminent funcionari és un mirada de simpatia cada vegada que passeu pel carrer de la Ciutat. Però si aneu amb una senyora, no insistiu massa mirant i simpatitzant. Se us en enamorarà.

MANUEL BRUNET

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

CALZADOS MINERVA

Sociedad Anónima

Via
Laietana, 80

BANCO HISPANO DE EDIFICACIÓN

REAL SOCIEDAT COOPERATIVA DE CREDIT
Avinguda Conde de Peñalver, 8 i 10 - MADRID

Casa pròpia, finca rústega, cancel·lar hipotecas, diner per negocis, dots per la vellesa, s'obté subscribint-se al Banco Hispano de Edificación.

Informes: DELEGACIÓ PROVINCIAL - Rosselló, 815 - BARCELONA - Telèf. 70021

Feu fer els vostres gravats en la UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

BRILLANTS TOTS TAMANYS I QUALITATS =

J. ROCA

Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

El bimil·lenari de Virgili

Si l'estima en què, durant prop de dos mil anys, Virgili ha estat tingut tot representable gràficament, la línia no seria una recta, és clar, però la corba figurant-la no presentaria massa notables accidentacions.

Aquesta fama que s'estén en un període tan extens ha sofert, naturalment, alts i baixos; el Virgili d'una època no ha estat el d'una altra; el fet és, però, que des dels seus contemporanis fins ara s'ha mantingut a través dels temps i de les escoles. Haurà pogut passar eclipsis, però hauran estat parcials, com quan, al segle passat, alguns crítics alemanys el contraposaven a Homer — és a dir, als poemes d'Homer, puix que els creien obra d'un poble, no pas d'un home — i presentaven l'Eneida com un poema imitat dels grecs.

La seva fama, hem dit, arrenca ja dels seus contemporanis. Ja en vida en conegué l'apreci i arran de la seva mort i de la publicació de l'Eneida, les escasses crítiques adverses que aquest poema tingué no han arribat fins a nosaltres. Un testimoni de la seva popularitat són algunes inscripcions de Pompeia i d'Herculà. Els gramàtics l'adopten com a text en llurs classes. Això fa de Virgili un clàssic arran mateix de la seva mort. De mica en mica, hom ja no s'accontenta d'explicar Virgili, i l'Allegoritzat.

Els cristians l'adoptaren el mateix que els pagans. Sant Jeroni se'n planyia, però ell mateix ensenyava el llatí a Betlem, i Virgili era un dels autors de text. Si els pagans l'havien allegoritzat, els cristians no ho fan pas menys. Un biògraf modern de Virgili ha dit jstament que el poeta rebé el baptisme cristià de les mans imperials de Constantí el Gran. Així Virgili quedava convertit en un cristià «avant la lettre», i els comentaristes s'escarransaran a extreure'n simbolismes. Els cristians han arribat a sobrepassar els pagans en el culte virgilià. En aquests el poeta era un home que coneixia tots els secrets de la naturalesa i de les ciències; en aquells un profeta, un anunciador dels temps nous que havien de dur la veritat del Crist.

Però el de Virgili no restà pas un nom conegut solament dels escriptors. La figura del poeta serví de nucli d'innombrables llegendes nascudes al caliu de la fantasia popular. Aquestes llegendes, estrictament locals al principi, sortiren d'Itàlia per estendre's a la resta d'Europa. El prestigi màgic de Virgili, convertit en taumaturg, dura tota l'Edat mitjana. És la sort de molts grans autors: el seu nom ocupa en l'esperit de la gent més de lloc que no pas les seves obres.

El Virgili que el Renaixement coneix, i desembarassa de la fullaraca apilotada entorn seu en els temps medievals, torna a ésser el Virgili poeta, la influència del qual és persistent llarg temps. La seva influència en la poesia dels segles renaixentistes i posteriors, i que ha donat tema a llargs estudis, és incontestable. Adhuc els romàntics senten veneració envers ell.

SIMONE MARTINI. — Miniatura del còdex de Virgili que havia estat del Petrarca

Es que, com ha dit Bellesort en les recents festes del bimil·lenari virgilià a la Sorbona, «Estimar Virgili és estimar un art que, adhuc elevat-se als punts més alts de l'eloqüència, no sembla haver-nos donat tot el que podia, és estimar un art vigorós sense violència, mesurat sense timidesa, és estimar l'energia unida a la beutat.»

Es per això perquè tothom que s'hi ha acostat l'ha sentit a prop seu, assequible, humà, que desvetlla simpatia i convida a la imitació.

De la seva vida no se'n sap gran cosa. Si es coneix exactament la seva data de naixença, el 15 d'octubre de l'any 684 de la fundació de Roma, 70 a. J. C., és — segons deia Sainte-Beuve — perquè més d'un devot en celebrava religiosament l'aniversari. També se sap que morí el 21 de setembre de l'any 19 a. J. C., tan desolat de no poder donar un darrer cop de mà a l'Eneida, que encarregà als seus amics Vari i Tuca que la creguessin. Aquests no van obeir, i van fer bé, i l'emperador August va manar que el poema fos publicat tal com quedava, sense retocar i amb versos incomplets. Abans que l'Eneida, havia escrit les Bucòliques i les Geòrgiques. Quant a d'altres obres que li han estat atribuïdes, ningú no en defensa ja l'autenticitat.

Per raó de la seva popularitat, Virgili és un dels autors clàssics del qual es conserven més manuscrits. I en dir això qualsevol ja entendrà que no es fa cap referència a manuscrits de la mà del poeta, ni tan solament contemporanis d'ell. Tots els manuscrits antics són de l'època del Baix Imperi, i són els que han servit preferentment per establir els textos moderns. Dels de l'època carolíngia i posteriors, a penes se'n fa estat.

Als primers temps de la impremta, trobem edicions signades pels noms més cars als bibliòfils: Aldus, Elzevir, Plantin, per anomenar els més cèlebres.

Com a contribució que Catalunya pot presentar al culte virgilià, cal esmentar les traduccions de l'Eneida i de les Bucòliques de Mn. Llorenç Ribet i la de les Bucòliques de Carles Riba. Esperem que el primer dels traductors esmentats ens doni aviat la versió de l'Eneida dintre la F. B. M.

Ara, en commemoració del segon mil·lenari de Virgili, acaben de tenir lloc diversos actes solemnes a la Sorbona de París, i a Milà l'editor Ulrico Hoepli acaba de publicar un facsimil del còdex de Virgili, pertanyent a l'Ambrosiana, avalorat amb les anotacions marginals de Petrarca.

J. C.

ELS LLIBRES VARIETATS

JOSEP LLEONART

Odes i ciutats de visió

(La Revista)

Hi ha magnificència a les Odes d'aquest llibre de Josep Lleonart. Com una mena de pintura "esculturitzada". En l'Oda a l'home cansat, comença així:

Vina sobre el meu pit que Déu trasbalsa,
home cansat; muscle atut, crani recuit del
[sol,
cara llaurada que la suor inunda
amb tocs de bronze com el cap d'un déu,
tu l'ensinistrador de la matèria,
fita de carn en mig del foc, el soterrani i
l'intempèrie,
treballador, gran germà meu!

I en l'Oda a un guacamai:

A redós del velari blau i blanc
que fa pensar en la mar amb frisances d'es-
[cuma,
damunt l'august passeig que el raïm clar
de les flors de l'acàcia perfuma,
un guacamai m'ha deturat els ulls
amb els verd-blaus i els rojos de sa roba.

Tot és esclatant, pesant i sonor. L'oda no exclou l'èmfasi; ans en viu. No sabríem trobar un millor elogi de les Odes de Josep Lleonart que dir que són bellament, noblement, emfàtiques.

En canvi a les Ciutats de visió tot és

llisquívol i instantani.

Lluny un xiscl de tren;
i per tot l'aire, escollament, diàlegs de si-
[lenci

i Palegria pura
dels encars nòmats i els que no neixen.

El vers que en les odes és "cantant", ací és "parlant".

Boques pinçades o llamenques,
rialles amanerades, com un singlot,
mirades amb róssec d'ulls pintats,
escarafalls de "Gira-t'hi que va per tu",
egoïsmes amb un ronquet de gata vella
i egoïsmes de quinze anys petrificats,
simiesques malícies de cloròtica
i paraules amb punxa o poca-solta
i cobdícies ultrajuives
que posen l'honor en el preu...
He dit prou!

Tant a les Odes com a les Ciutats de visió, Josep Lleonart aconsegueix un to poètic directe i modern, sense metàfores de reglament ni entusiasmes de tercera mà. El present llibre, com els anteriors, és escrit amb la puresa lírica més gran. Les motivacions poètiques totes són tretes de la vida quotidiana i corrent. Josep Lleonart, per a ésser gran poeta, no té cap necessitat de viatjar pel país de les fades. En té prou amb Europa Occidental i Central.

S. SÁNCHEZ-JUAN: Divagacions

(La Revista)

El poeta ens explica el títol, *Divagacions*. Diu la primera de les notes, que ell ha cregut oportú d'afegir a l'obra, talment uns contrafortis a una construcció d'un gòtic massa atrevit; diu així: "Viatge altern pel món interior i per la vida exterior." De manera que el lector s'ha de situar de seguida on la posició mental que l'autor li suggereix i que consisteix a deixar anar la imaginació a través de mots en llibertat que representen els torterols d'una associació d'idees molt àgil, molt musical i molt sensitiva al voltant d'unes quantes impressions que el poeta ja li assenyala prèviament a les "notes". Per a donar un exemple d'aquest nou joc poètic prendrem qualsevol divagació, a l'atzar. Sigui la tercera. Fa la nota 7:

"La sensibilitat pura, més afinada que mai, sent l'apetit elegant de l'amor."

I el poeta ho glossa així, d'una manera llunyana i fugitiva:

Amb un apetit estrany
al sol abellidor i a la sopa de sèmola,
el pit convalescent se sent l'afany
com la goteta d'oli, a dins, Poliva trèmula.

Els sentits depuren
totu sensació. Les perspectives
incertes de l'amor posen atzur
en les rodes i les ales sensitives.

Agulla del meu traç energètic,
vina a peixet de gales al meu cor:
no hi sentis el chor
d'aus nocturnes clenxinades amb cosmètic?

La nota 8 ens fa saber que "La consciència invoca la seva energia a extirpar la luxúria desvetllada". "Chor d'aus nocturnes clenxinades amb cosmètic": imatge de les aberracions.

La nota 9, acte seguit, ens fa saber que el que es dirà representa la "Personificació de les tendències carnals":

L'estol concupiscent
es recull
a l'ombra del meu cant—l'adolescent
presa de dubte i enlluernament
i el maricista que es retrata un ull.
El pervers i l'invers... Les carretelles
de les disbaucses, que mai no he escutat,
deriva l'àngel del pecat:
enduu-te-m'n les tristes bagatelles,
tu que encara flagelles
l'avidesa de lubricitat.

Etc., i conclou:

En somnis, oh veïna,
he jugat amb ta nina
com un precoç arravatat marit.
I l'he coberta amb un novell vestit.

La nota 10 explica: "Restabliment de prestigi. Ordre. Equilibri de les forces del cor i l'esperit."

Sánchez-Juan, doncs, en el seu llibre senta dues coses. Que les divagacions tenen un cert argument psicològic. Però que aquest argument s'ha de donar, com a cosa no poètica que és, enfora del text.

JOSEP LLEONART

En la poesia tot allò és transfigurat. La gràcia d'aquest llibre consisteix que els versos són versos de veres: res de prosa rimada. Només es sostenen per la música i la metàfora. Només tenen vida poètica. Per això necessiten una carcassa explicativa per a poder-s'hi "étaler" al damunt. Aquesta mena d'enjogament seriós que caracteritza aquesta obra, val a dir que és sostingut d'una manera magistral. Els versos tots són de primera qualitat. Hi ha un poemet en terzines, forma difícil entre les difícils — *Divagació vuitena* —, que és una petita delícia. Solament lamentem el gallicisme "afros". Sánchez-Juan, que domina el vers i la paraula, no té necessitat d'aquestes comoditats per a la rima.

Naturalment, els amants de la part recreativa i vulgaritzada de les teories del Dr. Freud poden fer a través de l'obra contínues troballes. La "libido" hi juga un paper bastant sostingut. Però això no interessa a la crítica d'una obra lírica. Altrament Sánchez-Juan no és mai brutal; una certa nasalitat dolça i poètica fa com un vernís eburni que abstruï el contacte de l'aire les més crues neses. La cantarella del poeta és contínua: mai la veu no se li fa grossa.

ROSEND LLATES.

Poesia i prosa

Paul Valéry, a despit de les campanyes violentes de què ha estat objecte, la del *Cra-pouillot*, per exemple, és encara l'home més capaç de fer pujar de preu qualsevol llibre de qualsevol autor mentre porti un prefaç seu — tres o quatre pàgines ja basten — i es tracti, és clar, d'un llibre d'un tiratge com més limitat millor.

En efecte, en l'obra total de Valéry, segurament els pròlegs a d'altres obres fan més volum que les seves poesies i els seus assaigs, tan avar es mostra de les unes i de les altres. No fa gaire ha publicat un *Prèfati a un Comentari*. En aquest breu estudi, a les preguntes que suposa que li faran de si Alain ha comprès la poesia de Valéry com aquest mateix, de si ha dissipat les tenebres com ho hauria fet ell, puix que es tracta d'uns comentaris escrits per Alain al marge d'un exemplar de Valéry, aquest respon:

«Els meus versos tenen el sentit que hom els presta. El que jo els dono només s'ajusta a mi, i no és oponible a ningú. És un error contrari a la naturalesa de la poesia, i que adhuc li fóra mortal, de pretendre que a tot poema correspon un sentit veritable, únic, i conforme o idèntic a algun pensament de l'autor. Una conseqüència d'aquest error és la invenció de l'absurd exercici escolar que consisteix a fer posar versos en prosa. Això és inculcar la idea més fatal a la poesia, puix que és ensenyar que és possible de dividir la seva essència en parts que poden subsistir separades. Es creure que la poesia és un accident de la substància prosa. Però la poesia no existeix sinó per a aquells als ulls dels quals aquesta operació és impossible, i que coneixen la poesia per aquesta impossibilitat. Quant als altres, anomenen comprendre la poesia substituir-la per un altre llenguatge, i la condició que imposen a aquest és la de no ésser poètic.»

Sobre la novel·la

Heus ací alguns apunts d'Alberto Moravia sobre la novel·la:

«L'objectiu principal de la novel·la és crear personatges, no inventar situacions... El personatge no ha de servir mai la situació, sinó a l'interès.»

«El novel·lista ha d'ésser moralista, no moralizador.»

«La falsedat, la retòrica, la poca coherència moral maten la novel·la.»

«Tota novel·la és autobiogràfica en quant l'autor, amb la tria constant de certs temes i de certes atmosferes, dona testimoniatge de la seva més profunda personalitat; cap autobiografia d'altra mena no hi ha d'ésser, i si hi és ja no hi ha novel·la.»

«De la bona novel·la es pot dir com de ten les demostracions de les idees i teories morals, socials, polítiques i econòmiques, tant si són bones com dolentes, i en general totes les tesis explícites i no implícites.»

PER LA CONCÒRDIA

per Francesc Cambó, ha assolit el més gros èxit de venda.

● Venuts més de 5000 exemplars en quatre dies.

Administració i venda:

LLIBRERIA CATALÓNIA

Plaça Catalunya, 17 - Telèfon 12456. - Barcelona

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola
de Llibreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781

BARCELONA

UN LLIBRE D'ACTUALITAT

VERS UNA SOLUCIÓ DE CONVENIÈNCIA

Estat Espanyol Societat Anònima

Reportatge sobre la posició actual del catalanisme

El Catalanisme està paralitzat. Dues forces contradictòries el sol·liciten en sentits oposats, i el frenen. Sentimentalment el catalanisme duu al separatisme. Però els interessos materials dels catalanistes s'oposen a la disgregació de l'Estat espanyol. Serà aquest el carreró sense sortida del catalanisme?

SORTIRÀ AVIAT

Ara és hora de subscriure's a la Col·lecció Popular de LES ALES ESTESES

I EL TEATRE

Maria Morera i Maria Lluïsa Rodríguez

Francese Madrid ha adaptat al català, amb el nom de *Baby*, la *Ventafocs 52*, una deliciosa comèdia de Hartley Manners. I diríeu que el bon de Hartley Manners l'escriu expressament per al dia del benefici de Maria Lluïsa Rodríguez.

Baby, l'enjogassada ingènua; *Baby*, la col·legiala deliciosament malhumorada; l'adolescent que cerca caliu de família en un ambient esbatanat a tots els aires de març; *Baby*, d'una bellesa humil, fresca d'una

frescor de cor, doblement il·luminosa a la llum de les bateries. *Baby*: Maria Lluïsa Rodríguez, l'alegria de la casa, gentilíssima, com ha dit Santiago Rossinyol, amb frase pessigollant a través del matoll de la barba de la seva bonhomia.

M. Ll. Rodríguez fa una *Baby* — més ben dit: és una *Baby* — bastant més que discreta de matisos i de moviment. Sap matisar perfectament la mateixa ingenuïtat. És senzillament ingènua en *Baby*, la *Ventafocs 52* i és frivolament ingènua en l'amiga de *Vera Mirzeva*. És sobriament sentimental en *L'Arlesiana*, i ho és frescament en *Baby*, i entre romàntica i frivolament en *Vera Mirzeva*. És una adolescent il·lusio-

nada en *La primera carta* i una doneta terriblement de sa casa en *Amor bon diplomàtic*. La seva dicció és clara, ràpida. Domina aquells tics tan característics de les nostres dones i que fan la delícia dels espectadors femenins.

Diríeu que, sovint, M. Ll. Rodríguez escriu el seu paper. I això, ben mirat, podria convertir-se en un retrat. Però també és una prova de la seva personalitat. D'altra banda, l'espectador no és massa exigent en aquestes qüestions de matis, per tal com és endut de seguida pel moviment esvelt, la dicció amable, el ben vestir, la simpatia d'aquesta excel·lent actriu jove que és Maria Lluïsa Rodríguez.

Si Maria Ll. Rodríguez personifica en *Baby* la tendra ingenuïtat d'una noia entre ciclebrada i seriosa, Maria Morera realitza en *La Mare*, admirablement, aquella barreja de seny casolà, de profunda tendresa sota la capa del reny cridaner, de sincera naturalitat de vegades impertinent i exagerada, característiques de les nostres dones de sa casa. Més que en *La Mare*, trobarem aquests trets en la mare d'*El místic*, del mateix Rossinyol.

La personalitat de Maria Morera és ben rica de matisos. En la bona velleta il·lusionada de *Senyora òvia vol marit*; en la vella serventa fidel de *Vivim a les palentes*; en la dida reposada de *La filla del Carmesí*... en totes les obres on Maria Morera ha jugat un personatge, hi ha imprès el segell particularíssim del seu temperament.

Maria Morera es mou amb tanta naturalitat i desimboltura que, com a simple espectador, us arriba un moment que diríeu que l'autor s'ha limitat a pendre model de la manera d'ésser i de moure's d'aquesta actriu.

Quan renya o reganya, Maria Morera és una delícia de naturalitat, de verisme. Deu ésser per aquest motiu que hem sentit dir moltes vegades, en els entreactes, que els papers que més escauen a la nostra actriu són els papers de sogra, descontentes i malhumorades. Recordem, per exemple, la sogra d'*Un cop d'Estat*, de Pous i Pagès.

Ara, Maria Morera ha celebrat el benefici d'aquesta temporada. La nostra afectuosíssima salutació a la primera actriu del teatre català.

R. P.

Josep Maria Planes, autor teatral

Recordo encara una època que entre la gent més selecta del nostre món literari hi havia el tòpic de mirar amb un cert menyspreu totes les aventures escèniques. Es deia que el teatre era un art inferior, i això encara hi ha qui ho afirma. Si no cantant, xiulant. Existia i existeix encara un determinat horror a escriure una processó de quarilles dividides en actes i escenes, posar-hi un títol i enviar-les a una empresa teatral.

ens donarà a conèixer la seva farsa fulletoresca *L'home que s'havia de morir*. Aquest escriptor, company nostre, es pot dir que és entre nosaltres i en les planes de MIRADOR que ha acreditat la seva firma i s'ha guanyat una justa admiració per part de moltíssims lectors. Els seus treballs periodístics d'abans no l'havien "situat" encara. En el nostre setmanari s'ha trobat a ell mateix i ha trobat un estil original, intel-

La companyia de Novetats «sorpresas» en un moment de l'assaig de *L'home que s'havia de morir*. Assaiguts a la taula, Josep Maria Planes i el director Carles Capdevila

El teatre fa por, i molts que tenen por del teatre no deixen de veure per altra banda, amb uns grans ulls ambiciosos, els cartells i les guixetes dels establiments teatrals. Jo no sé per què, però a Catalunya passa que homes de lletres eminents, dotadíssims per tota mena de disciplines, no han volgut saber res, no volen saber res amb els escenaris. Es que amb la por hi va barrejada la impotència o és un cas simplement de mandra o d'excessiva preocupació? Sigui el que sigui, el nostre teatre viu una vida precària, els pocs que ens hi dediquem una mica de bona fe som una minoria reduïda. I ja en el nostre món, amb l'esquer del guany, s'han introduït autors teatrals que no tenen més solvència literària que la dels analfabets aventurers. Tot això és trist, tot això fa que nosaltres prediquem i no ens cansem de recomanar als nostres amics escriptors que tenen cara i ulls, que es deixen de por i de romanços i que provin d'escriure per al teatre. Quan algú es deixa convèncer o quan algú espontàniament i seguint un impuls natural s'embarca a tenir tractes amb l'escena, si aquest algú és una persona solvent, no puc negar que jo sento una alegria gran. Perquè encara que es digui el que es vulgui, jo tinc una fe positiva en el teatre català, i això que aquí no hi ha una societat prou feta perquè es produeixi una novella i un teatre, estic convençut que és un dels tèmics més grotescs i que avui dia ja no té cap viabilitat.

Actualment tenim d'alegrar-nos d'un fet remarkable; un bon amic nostre intenta la seva primera aventura, en el món complicat dels empresaris, els actors, els escenògrafs i fins del gat, aquell gat comprometedor que es passeja per tots els escenaris del món. Em refereixo a la primera obra de teatre original de Josep Maria Planes que demà s'estrena a Novetats.

Si el nostre públic i la nostra crítica es mirassin les coses amb un criteri purament humà i comprensiu, donarien a aquesta estrena la importància d'un gran esdeveniment. I això no ho dic per la qualitat de l'obra, que no sóc ningú per judicar, ni tampoc m'atreveria a judicar abans de l'estrena, sinó per la qualitat de l'escriptor i pel caràcter de la comèdia.

El fet que un autor joveníssim intenti, amb tota la bona fe de la seva joventut, imposar-se al públic de la seva època, quan té garanties justificades i acreditades d'escriptor, és un fet que tothom té de mirar amb gran simpatia i interès. Perquè al nostre teatre, com deia abans, més que res hi falten "autors" de debò.

Amb Carme Montoriol va passar aquest any un cas també notable, que ni el públic ni la crítica varen saber apreciar. Ara és Josep Maria Planes el que demà

ligent, clar, d'un realisme i d'un humor envejables.

Josep Maria Planes és joveníssim, però hi ha vegades que el seu instint d'escriptor li dona tota la solidesa d'un que sap perfectament de què va, d'un expert en psicologia, i, sobretot, en humorisme.

Els seus intervius i els seus reportatges, més que peces periodístiques, són mostres d'una literatura molt del dia, que toca molt de peus a terra i que té un arabès d'elegància i de bon gust raríssim entre nosaltres.

Jo no sé la fortuna que tindrà la seva obra teatral, li desitjo el millor dels èxits, però sí que estic convençut que el temperament literari de Josep Maria Planes ve que ni pintat amb les exigències de l'escena. En Planes escriu un diàleg net i clar, molt natural, molt humà i molt just, la seva característica és sempre un realisme velat per una dolça o una agra ganynota d'humor purament arbitrari i personal.

En algun dels seus contes publicats últimament, sempre per damunt de la fantasia, hi ha un contacte desvergonyit i sense complicacions amb la vida normal i amb totes les excèntriques i deliciosos desviacions d'aquesta vida. Les figures de la seva invenció són sentides amb carn i ossos, amb rialla i amb extravagància a la cara. Són sentides objectivament, només els manca un pas perquè siguin sentides teatralment.

Tot això em fa creure que el teatre és un camí natural per la seva ploma i per les seves ambicions. D'ell podem esperar una visió viva de molts aspectes de la nostra existència actual, i això elaborat amb una consciència d'humor, perquè no crec que el seu temperament el dugui mai a una retòrica desesperadament incisiva ni a un patètic volgudament espectacular. Ni crec tampoc que el seu temperament es decanti per lirismes aguts. El seu nas d'escriptor sempre estarà més a la vora d'un café, d'una clínica, d'un prostíbul o d'un magatzem de drogues, que d'un jardí de flors i violes i romaní. Més fred, més realista, més objectiu que la majoria dels joves, amb una concepció de la literatura una mica esportiva i una mica de cul de café, jo penso que Josep Maria Planes està destinat a donar-nos la farsa lleugera, graciosa, picant o esqueixada de la nostra vida, filmada al dia d'avui i amb un objectiu sa i desprecupat.

I tant de bo que l'obra que demà estrena el nostre amic sigui ja una realització perfecta de totes aquestes coses que d'ell esperem per la glòria del nostre teatre.

JOSEP MARIA DE SAGARRA.

LA MUSICA

CONZERTSTÜCK

Joan Manén, el gran violinista català, acaba d'enriquir la seva personalitat amb una faceta inèdita. Per si no fos prou el reclam del seu màgic virtuosisme de violinista, doblat del prestigi de compositor hàbil en tots els gèneres musicals, se'ns ha revelat encara sota un aspecte nou: el de completador d'una obra inacabada de Beethoven. Tasca ingrata i problema espinós el que s'ha plantejat.

Caldria fer dues preguntes; primera: era necessari acabar aquest fragment joventvol de Beethoven? segona: Manén ha reeixit en aquesta empresa? Al meu entendre, ha d'ésser negativa la resposta a la primera pregunta. La segona no pot ésser resposta en poques ratlles; caldrà veure la partitura per mesurar l'abast del fracàs d'una empresa en la qual Manén no podia reeixir.

Si Beethoven és al Purgatori — Déu no ho permeti, però tot podria ésser — està segur Manén que en arribar-hi ell no s'hagi de sentir apostrofat pel geni iracund del mestre de Bonn per haver volgut fer pa blanc d'un roseg caigut de la seva taula ben parada?

Les carteres de tots els compositors, grans i petits, estan plenes de fragments condemnats. Cal admirar aquests documents de claredat, més nombrosos en els grans mestres que en els mediocres. És heroic el gest de l'artista que esquinça un dibuix, que recobreix una tela avencada, sacrificant de vegades un treball de dies i de setmanes, en el moment just en què un instint poderós li anuncia que la partida és perduda. L'espectador que protesta no ha entès res. El bon jugador ha previst el «mató» final amb n jugades d'anticipació. És una pedra de toc. L'art de saber perdre no s'ensenya als Conservatoris, és una llàstima. Cal aprendre'l dels grans mestres. L'estudi dels llibres d'apunts i dels fragments beethovenians, precisament, són una alta escola de consciència i de modestia.

Es molt diferent el cas de Beethoven-Manén del cas d'un Busoni encomanant l'acabament del seu *Doctor Faust* a Felip Jarnach (un dels noms més il·lustres de la jove escola alemanya; compositor d'origen català que no coneix la terra dels seus pares i que nosaltres un dia haurem de reivindicar com a nostre). En el cas Busoni-Jarnach, com en el cas Puccini-Alfano, hi ha inicialment la voluntat expressa de l'autor confiant l'acabament d'una obra interrompuda per la mort a una persona escollida en vida. La tasca difícil d'aquests completadors, en segon lloc, és alleugerida pel coneixement exacte de les intencions comunicades pels autors als «executors testamentaris». Aquests coneixements i l'existència d'«bossos més o menys explícits fa humana» possible de reeixir amb fidelitat a l'esperit de l'autor. Un altre exemple clàssic és el de Süssmeyer acabant el *Requiem* del seu mestre Mozart, les intencions del qual, evidentment, coneixia en molts de detalls precisos. En tots aquests casos hi ha, «tra» això, un resultat important: l'obra «acabada» pels completadors és després efectivament una «obra acabada» i encara: una obra que valia la pena d'ésser acabada.

Un cas molt distint, en canvi, era l'acudit de la «Columbia», ara fa dos anys, d'honorar el centenari de la mort de Schubert amb 10.000 dòlars destinats a premiar el millor acabament de la «inacabada». Això que sona com una facècia i que recorda els braços de la Venus de Milo s'ha d'apreciar en ço que té de generós optimisme universal, tan simpàtic, dels ianquis. De totes maneres, la «Columbia» es va deixar convèncer a les bones que valia més destinar el premi a una simfonia nova, per bé que «d'esperit schubertià». Excel·lent solució! No es pot insistir prou: la «Columbia» merescut bé de la cultura, en general, i de la música, en particular, preferint l'eclosió de cent simfonies mediocres a la profanació de l'immortal *torso* de Schubert.

Tornant al cas d'En Manén: ell ha acabat un fragment que resta fragment després de tot. No puc fer del seu treball, indubtablement consciencios, una crítica de «composició» — que és l'única que s'escauria — sense conèixer la partitura escrita per ell. No obstant puc dir que m'ha sobtat a primera audició un efecte de *fausse reprise* que segurament no és volgut. En segon lloc es pot afirmar també que la resposta tan *calçada* sobre l'exposició no respon a l'esperit beethovenià, ni situant-nos en el pla de les seves obres més joves i *sages*. Tot plegat té l'atenuant que l'experiment ha estat practicat damunt d'un esbós del Beethoven adolescent; el pecat, per tant, és venial.

ROBERT GERHARD

CONCETTINA DI LORENZO

El 2 d'abril de 1889, dalt l'escenari del Teatre Goldoni, de Venècia, l'actriu Virginia Marini parla amb un escriptor. De cop, treu una fotografia, la posa davant dels ulls de l'escriptor i diu simplement: — Mira; aquesta serà la meva primera actriu jove i amorosa de l'any vinent. — L'escriptor resta admirat. Un perfil encantador — confessa —, com una reconstrucció ideal i en la qual fossin reunides totes les perfeccions en una figura d'adolescent —. Es diu Tina di Lorenzo. — L'escriptor es deixa endur per l'entusiasme: — El nom i tot sembla inventat per posar al peu d'una imatge del cel una nota de música.

Ara la mort als cinquanta set anys, ha posat — diquem-ho amb aquest lirisme italià — damunt el rostre de Concettina, una pallidessa de santa incorruptible, com si fos tota banyada de la llum més blanca de les bateries. Concettina era una dona bella, tota una signora de l'escena.

Concettina amava el teatre amb un amor de debò — no com el del seu pare, el marquès de Castellaccio di Noto, que si amava el teatre era perquè posseïa una bella veu de baríton i pensava fer-se'n valer. Concettina di Lorenzo no és, com actriu, una Sarah Bernard, però és una digna descendent d'aquell famós Cammarano del qual un poeta digué que el Pare Etern

decretò di propria mano che mai più nel Regno comico sorga un altro Cammarano.

Concettina començà representant un paper de nena escapada miraculosament d'un terratrèmol — bella pensa del marquès de Castellaccio di Noto per al debut de la seva filla —, entrà a la vida de l'art, a Nàpols, en primera actriu, en una esbojarrada festa d'elogis i d'aplaudiments, i quan, l'any

1919 el batió de les entrades a escena es féu irresistible i l'obligà a retirar-se de l'escena, Concettina era famosa a tots els escenaris del món. Concettina ha estat a Barcelona diverses vegades i ha deixat darrera seu un estol d'admiradors.

P.

Teatre Català Novetats

COMPANIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda. Espectacles per a infants.

La Ventafocs

d'En Folch i Torres.

Nit. Tertúlia Catalana.

LA MARE

Divendres. Estrena de

L'home que s'havia de morir

divertida farsa fulletoresca de Josep Maria Planes.

Es despataxa a Comptaduria.

TEATRE NOU

Gran Companyia de sarsuela castellana i catalana de G. Camarasa Sort

Avui, dijous, tarda:

El Rey que rabió

Nit, i cada nit:

La Legió d'honor

TEATRE TALIA

Gran Companyia de vodevil i teatre modern

Avui, dijous, tarda, a les cinc. Popular.

El grandió vodevil:

L'escàndol del 22

(Uae Poule d'assal)

Nit, a les 10 i quart. L'èxit:

El Misteri de Long-Branch: Conferència per a Casades

per Visita López.

Dissabte, nit. Estrena del grandió vodevil:

Un casat que ha fet el salt

Diumenge, tarda i nit: «Conferència per a Casades» i «Un marit que ha fet el salt».

Teatre Català ROMEA

Companyia VILA-DAVI

Demà divendres. Funció en honor de l'eminent poeta Ventura Gassol, amb motiu de l'èxit del seu poema *La Dolorosa*. Retransmissió del poema per la Radio-Barcelona a instàncies de l'autor, i per a que totes les seves amistats residents a França i Bèlgica tinguin el goig d'«assistir» auditivament a aquest magne aconteixement. A les deu i quart, començarà la funció amb el sàinet:

L'AMOR BON DIPLOMÀTIC
Retransmissió i representació de l'excel·lent poema en tres actes:

LA DOLOROSA
genial creació de Maria Vila i Pius Daví. L'homenatge de sublim admiració que provoquen les representacions de *La Dolorosa* podrà ésser escoltat pel romàntic poeta Ventura Gassol, que ha obtingut amb aquesta obra tan gloriós triomf. Divendres, tots al ROMEA, els vostres aplaudiments seran retransmitits i escoltats per l'autor.

DIUMENGÉ VINENT
Excursió en autocar a

Tarragona i Poblet

Organitzada per

VIATGES CATALONIA

Rambal del Centre, 37. - Telèfon 23252

Divendres Sant: Tren especial a TARRAGONA

Setmana Santa i Pasqua: Excursions col·lectives a MALLORCA, ALGER I COSTA BRAVA I GAVARRÉS.

● DEMANEU PROGRAMES DETALLATS

Teatre Català Novetats
COMPANIA CATALANA
Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda. Espectacles per a infants.

La Ventafocs
d'En Folch i Torres.
Nit. Tertúlia Catalana.

LA MARE
Divendres. Estrena de

L'home que s'havia de morir
divertida farsa fulletoresca de Josep Maria Planes.
Es despataxa a Comptaduria.

TEATRE NOU
Gran Companyia de sarsuela castellana i catalana de G. Camarasa Sort

Avui, dijous, tarda:

El Rey que rabió
Nit, i cada nit:

La Legió d'honor

TEATRE TALIA
Gran Companyia de vodevil i teatre modern

Avui, dijous, tarda, a les cinc. Popular.
El grandió vodevil:

L'escàndol del 22
(Uae Poule d'assal)
Nit, a les 10 i quart. L'èxit:

El Misteri de Long-Branch: Conferència per a Casades
per Visita López.
Dissabte, nit. Estrena del grandió vodevil:

Un casat que ha fet el salt
Diumenge, tarda i nit: «Conferència per a Casades» i «Un marit que ha fet el salt».

Teatre Català ROMEA
Companyia VILA-DAVI

Demà divendres. Funció en honor de l'eminent poeta Ventura Gassol, amb motiu de l'èxit del seu poema *La Dolorosa*. Retransmissió del poema per la Radio-Barcelona a instàncies de l'autor, i per a que totes les seves amistats residents a França i Bèlgica tinguin el goig d'«assistir» auditivament a aquest magne aconteixement. A les deu i quart, començarà la funció amb el sàinet:

L'AMOR BON DIPLOMÀTIC
Retransmissió i representació de l'excel·lent poema en tres actes:

LA DOLOROSA
genial creació de Maria Vila i Pius Daví. L'homenatge de sublim admiració que provoquen les representacions de *La Dolorosa* podrà ésser escoltat pel romàntic poeta Ventura Gassol, que ha obtingut amb aquesta obra tan gloriós triomf. Divendres, tots al ROMEA, els vostres aplaudiments seran retransmitits i escoltats per l'autor.

EL CINEMA

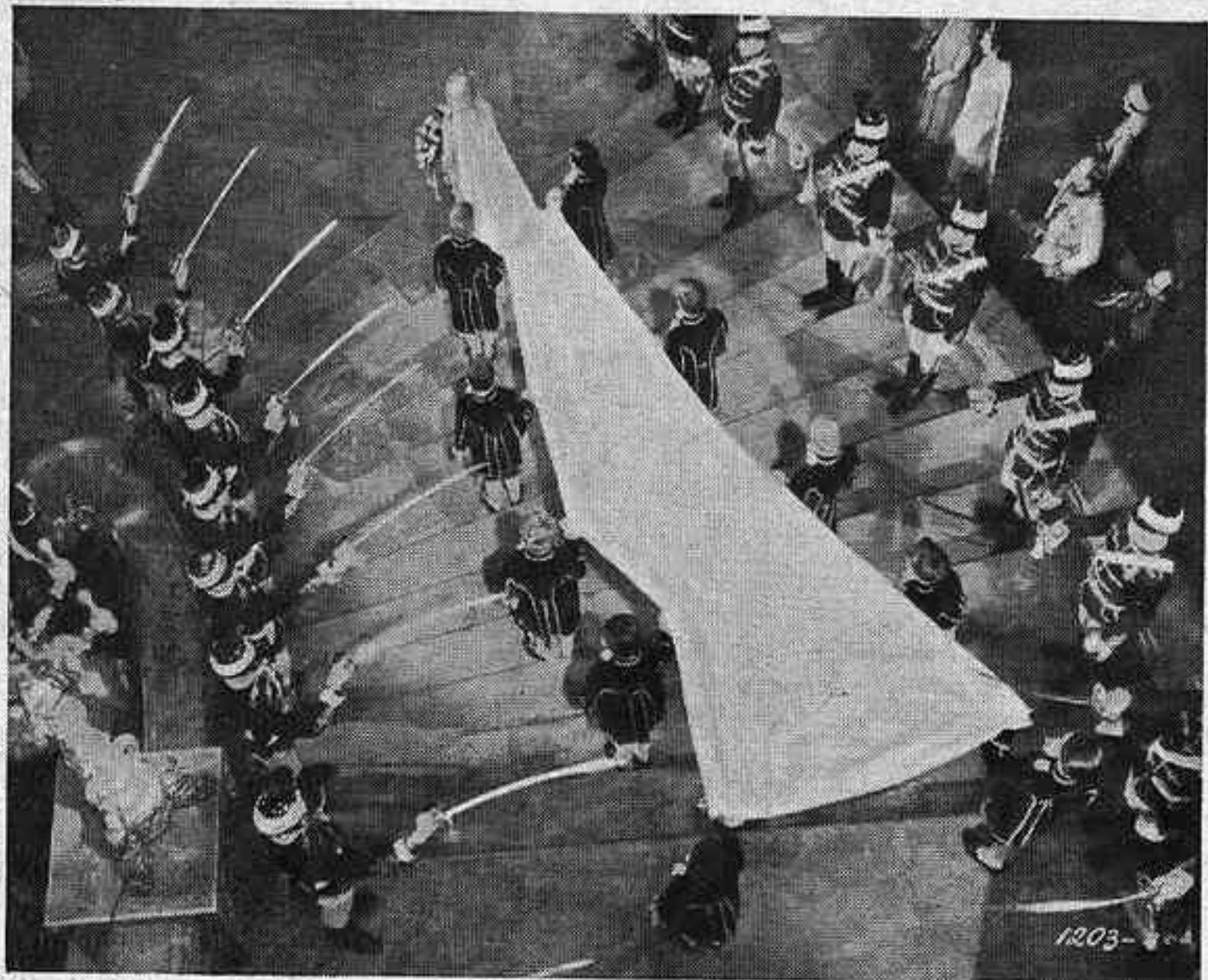
Música Cinematogràfica

Les línies d'evolució de la música i del cinema, en llur independent i respectivament desenvolupament històric, acaben d'interseccionar-se, i aquest fet estètic afecta ensem la història d'aquestes dues activitats artístiques.

En un treball sobre un assumpte parell al que fa l'objecte d'aquestes ratlles, d'imminent aparició en *Gaset de les Arts*, parlem d'aquest esdeveniment com d'un fenomen de digestió, talment com si el cinema s'hagués incorporat la música a la seva substància, però la imatge, per bé que suggestiva, no és del tot exacta, puix que la di-

particulars les característiques de les quals no podem ara ni tan sols preveure?

Perspectives sonores. S'ha parlat d'això ja bastant. Hi ha en el nou material una perspectiva d'una valor plàstica incontestable, però d'una significació espiritual nul·la. El món de l'esperit, seguit igualment per una perspectiva, marca amb intensitats la jerarquia dels valors. Els pietosos artistes medievals pintaven o esculprien el Crist molt més gros que els sants que el voltaven, i així el cinema pot emprar els primers plans per marcar intensitats espirituals.

De l'opereta de Lubitsch «La parada de l'amor»

gestió implica una absorció completa mantenint el subjecte la seva integritat inicial, i en canvi aquí estem veient com l'aliment, la cosa que es tracta d'incorporar, modifica l'estructura, la morfologia del subjecte. El cinema es modifica en vivificar-se i trobar noves raons de vida, en entrar en contacte amb la música o amb el so, per parlar en termes més genèrics.

Hem sentit locomotores en marxa i l'estrepit dels trens, mentre aquests romanien més enllà de la pantalla. I hem llegit en els rostres ansiosos de Louise Brooks i Richard Arlen aquests successos que ens arribaren en un llenguatge sonor. Chaplin en *Una dona de París* ens fa assistir a la sortida d'un tren, esdeveniment que decideix del destí de la protagonista, fent-nos veure el reflex de les finestres il·luminades damunt les parets de l'andana. Amplificació genial de la pantalla que ara podem superar.

Avui el cinema sonor és encara, i de molt més cinema que música, perquè l'evolució històrica no pot intervenir l'ordre dels termes. Tothom parla de l'evolució del cinema, que ara ha esdevingut sonor. ¿Per què no parlar també de l'evolució de la música esdevinguda específicament cinematogràfica? Som lluny d'aquesta perspectiva, res més cert, però l'orientació és fixada. Manquen homes de talent, i res més.

La destinació de la música marca i condiciona la seva forma. Sense voler indagar si l'home primitiu cantà i després ballà, o ballà abans de cantar, és obvi que la seva destinació coreogràfica ha importat enormement en l'evolució de la música; aquesta destinació pot veure's adhoc en l'obligat *Minuet* de tota simfonia clàssica. La seva destinació al teatre, ja sabem com ha condicionat les formes musicals en un Gluck o en un Mozart. El motiu conductor de l'estètica wagneriana, fruit d'una preocupació estrictament dramàtica, o més exactament escènica, que ha influït en la música europea quasi fins avui, és un exemple típic del que diem.

¿Per què, doncs, la música destinada al cinema no ha de revestir igualment formes

Hi haurà, doncs, primers plans sonors. Fortíssims, motius conductors amb efectes contrapuntístics. El contrapunt en el cinema és la sobreimpressió.

El diàleg — tota la música beethoveniana és sota el signe del diàleg — en el cinema pot trobar una il·lustració sonora i visual sincròniques de la més alta significació. Els fossos, la penetració mútua de les melodies, el tancament de l'iris, la cessació a pleret d'un motiu i tantes modalitats musicals fàcils de preveure, difícils de determinar d'una manera precisa, tot fa augurar a la música post-wagneriana, abans d'ahir amb el poema simfònic, ahir amb el ballet, avui amb el cinema, una revifalla incalculable.

Ballet, teatre, òpera: formes caduques, superades pel cinema?

Vegeu els ninotets sonors de la Paramount, i dieu si exagerem. Podem ja passar-nos dels títols de Podreca. Els enyoràvem; ara els podem oblidar. L'art, un esforç de l'esperit per fer-se mestre de la matèria. Arribar a dotar aquesta d'una ductilitat indefinida, fer-la dansar a plaer. Els ninotets de Max Fleisher canten i ballen i sospiren per un Strawinski que els prefeixi a la Pavlova, i que inauguri amb ells l'etapa de la música cinematogràfica.

JOSEP PALAU

AMB PRETEXT DE BEN-HUR PANORAMA

La reparació en les pantalles dels cinemes barcelonins de la grandiosa cinta *Ben-Hur*, per si sol podria justificar la inserció d'aquestes ratlles en una pàgina que vol inspirar-se sempre en l'actualitat cinematogràfica; per altra banda no creiem inútil veure de tant en tant sobre temes vells per a fer-ne la revisió en la perspectiva his-

tòrica. A més a més, *Ben-Hur* vingué al món abans que MIRADOR, i sobre aquest film que tants comentaris ha suscitat, nosaltres no havíem esmerçat fins avui ni una gota de tinta.

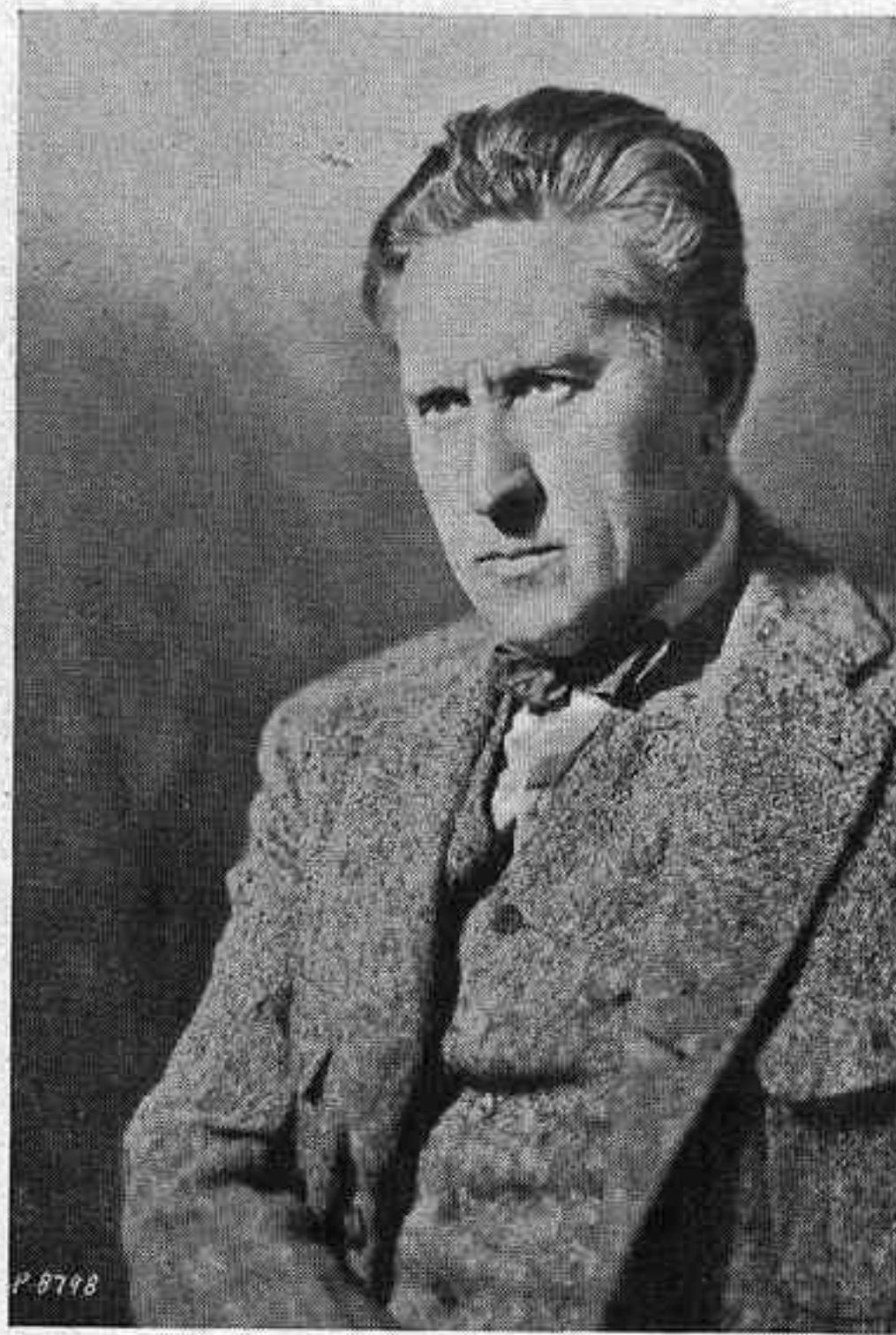
Dins l'era pre-sonora del cinema ha batut el rècord dels èxits, i això, que pot semblar una consideració poc artística, és en canvi una constatació social important. Volem saber, a fi de documentar-nos sobre les necessitats espirituals — tothom té les seves — de les nostres multituds, quina mena d'espectacles, quina peculiar sensibilitat són capaces de satisfer aquestes masses. Heus ací un problema de psicologia per a tot productor, ja que al cap i a la fi la seva preocupació dominant és la d'arribar a confeccionar un espectacle que ell anhela capaç d'interessar un major nombre de persones. *Ben-Hur* en aquest sentit és un espectacle típic.

Fred Niblo s'ha conquistat d'aquesta feta, una pauta il·limitada de confiança. Ha sabut fer batre els cors a l'uníson d'un moviment de fantàstica suggestió el mateix que vessar les llàgrimes d'un sens fi de gent, sense distinció de sexes, que consti. Ha sabut fer-nos quedar bocobadats davant d'escenes d'una grandesa i verisme imponent i amb un ocell i els tirabuixons de May Mac Avoy ha pogut moure els nostres llavis al somriure; ens hem enternit i ens hem crispats de ràbia. I tothom sortia del local amb l'íntima satisfacció que aquest cop almenys no l'havien enredat.

Oposant-se a aquest èxit exorbitant, bona part de la crítica no trobà prou adjectius per a desacreditar una cinta, l'èxit de la qual era justament als seus ulls el pitjor escàndol. Sempre hi ha hagut una *pose* de gran efecte consistent a menysprear la plebs i apartar-se de la popularitat. Chaplin, Douglas Fairbanks, Mary Pickford, aquestes coses tan saboroses de la nostra època trista, han estat reconegudes pels vailets de quinze anys molt abans que dels avençats intel·lectuals. La popularitat que una cosa obté no constitueix sistemàticament una objecció en contra d'ella. Costa poc insultar un home, el que costa més és polvoritzar la seva obra i el seu prestigi amb l'arma d'una crítica severament objectiva.

Poques persones probablement han vist més cops el *Ben-Hur* que nosaltres. La seva estrena aquí coincidí amb un reviscolament en nosaltres de la passió cinefília i la cinta de Fred Niblo ens oferia cada nit un vast camp per experimentar les nostres opinions i suposicions. No anem pas a dir que considerem *Ben-Hur* un bell film, no, això no; no coneixem un altre film que sigui tan des-

igual com aquest, però sí que creiem que ell conté prou coses estimables per a recomanar-lo i fer injusta tota aquella crítica negativa a què al·ludim, i sobretot no hi ha dret a no saber apreciar amb entusiasme alguns moments de *Ben-Hur* i després ponderar un film artístic de la categoria de *Volga Volga*. A desgrat de totes les barbes

FRED NIBLO

de tota la suor, de tot el realisme i adhoc exactitud arqueològica de les escenes de les galeres del film de Turjanski, no podem equiparar-les ni de lluny amb les escenes del *Ben-Hur*, on s'afirma tota la intel·ligència de l'autor d'*El signe del Zorro* i de *Margrida Gautier*. La referència als cops de massa — referència que el moviment de la màquina marca i accentua —, del vogar dels galeots, l'esplèndida figuració cinematogràfica, gens de guardarroquia d'alguns compar-se que senten de veritat la fatiga i la set, fan d'aquests moments, moments bons a tot èsser-ho.

No podem estendre'ns, però hi ha un fragment d'aquest film que és únic ara com ara i no volem passar-lo en silenci: la carrera de les quadrigues, precedida d'unes quantes escenes animades amb un incontestable accent de puixança i majestat. Gràcies als secrets del muntatge i a la presa de vistes, Fred Niblo ens ha donat una versió d'aquest espectacle engrescador. Insistim sobre aquest fragment perquè és típic i capaç per ell sol de convèncer el més aferrissat escèptic en matèria de cinema. Massa s'equipara l'espectacle cinematogràfic amb l'espectacle real amb el fi de desacreditar la vàlua artística del primer. Com no comprendre que no tenen res a veure? Ja ho sabem que el que diem és vell, però més vells i arrelats són els prejudicis que senyalem. L'espectacle real d'una cursa és condicionat, el mateix que en el teatre, per un únic punt de mira, sistema de referència de totes les visions. En canvi, el cinema ens fa participar d'una manera efectiva en l'espectacle, per la mobilitat amb què fa participar la nostra mirada que s'identifica amb la cambra mòbil i interpreta mitjançant la determinació de l'ordre i durada de les vistes, l'espectacle, de la mateixa faísó que el pintor interpreta, gràcies a un treball de selecció, el paisatge que té a la vista.

En la interpretació de *Ben-Hur* es resumeix un dels caires més satisfactoris del cinema americà.

¿Farem abans d'acabar una requisitòria dels defectes de la cinta, començant per les deplorables escenes bíbliques i acabant per les escenes tecnicolor? No, l'espectacle és aquí massa desintegrat, per voler creure en una unitat que no existeix. *Ben-Hur* integralment és un monstre, però en podem fàcilment extreure aquells trenta o quaranta minuts completament satisfactoris. Ara els hem tornat a veure i no canviem pas d'opinió.

M. MARIBEL

LES NOSTRES SESSIONS

Havíem promès als nostres lectors que en aquest número publicariem el programa i la data de la sessió pròxima de cinema MIRADOR. Però, per causes en les quals no tenim res a veure, el cinema Rialto, on s'havien celebrat totes les nostres sessions, ha tancat les seves portes.

Davant aquesta dificultat, la solució de la qual no és qüestió d'ésser resolta amb el poc temps que voldríem, ens veiem obligats a ajornar novament la sessió que havíem d'anunciar.

De totes maneres, estan començades a hores d'ara les gestions encaminades a poder celebrar les nostres sessions en un altre local, i esperem que donaran resultat. No és probable, però, que puguem celebrar la sessió abans de Pasqua.

Precisament aquests dies havíem rebut el film d'avantguarda *La Perle*, realitzat per Georges Hugnet, jove escriptor francès del qual *L'Opinió* havia publicat alguns articles i que, per tant, no és completament desconegut a casa nostra.

La Perle és un film dels propiament dits sobrerrealistes, dins del gènere d'*Un chien andalou*, i esperem que despertarà interès entre els assistents a les nostres sessions, obertes a totes les manifestacions d'aquest nou art que és el cinema.

Esperem que els nostres amics es faran càrrec de les circumstàncies que ens han obligat a aquest nou i més greu ajornament de la nostra sessió, i ens creuran si els diem que qui més se'n plany som nosaltres mateixos.

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Tel. 11655

COLISEUM

Maurice Chevalier
i Jeanette Mac Donald
continuen essent la millor atracció de Barcelona, en la seva última producció d'opereta cinematogràfica

El Desfile del Amor

VEGEU-LA AVUI MATEIX

Es un film sonor PARAMOUNT

NOTA. — Les cançons d'aquesta pel·lícula han estat impressionades per Maurice Chevalier i Jeanette Mac Donald, exclusivament en discos "LA VOZ DE SU AMOR".

Es imperdonable adjectivar quan l'exposició d'uns valors basta per a convèncer...

PICCADILLY

amb ANNA MAY WON, GILDA GRAY
i JAMESON THOMAS.

Producció SONORA B. I. P.

REDENCION

amb CORINNE GRIFFITH i EDMOND LOVE

Producció Gran Luxor Verdaguer SONORA (First National)

AVUI, GRANDIÓS ÈXIT AL TÍVOLI

Són molts els que ofereixen APARELLS SONORS per a pel·lícules sincronitzades i parlades.

Un sol és pràctic a les Empreses:

Orpheo-Sincrònic

pel seu limitat preu, per la facilitat en el seu maneig, per adaptar-se a tota classe de màquines, per a projecció per banda i disc.

Demaneu, tot seguit, condicions i equipeu els vostres salons d'espectacles amb aquest aparell i fareu grans recaudacions.

Agents Exclusius

Cinematogràfica "ASTREA", S. A.
Rambla de Canaletes, 6. - BARCELONA
Telèfon 12833

LES ARTS DISCOS

ACTUALITATS

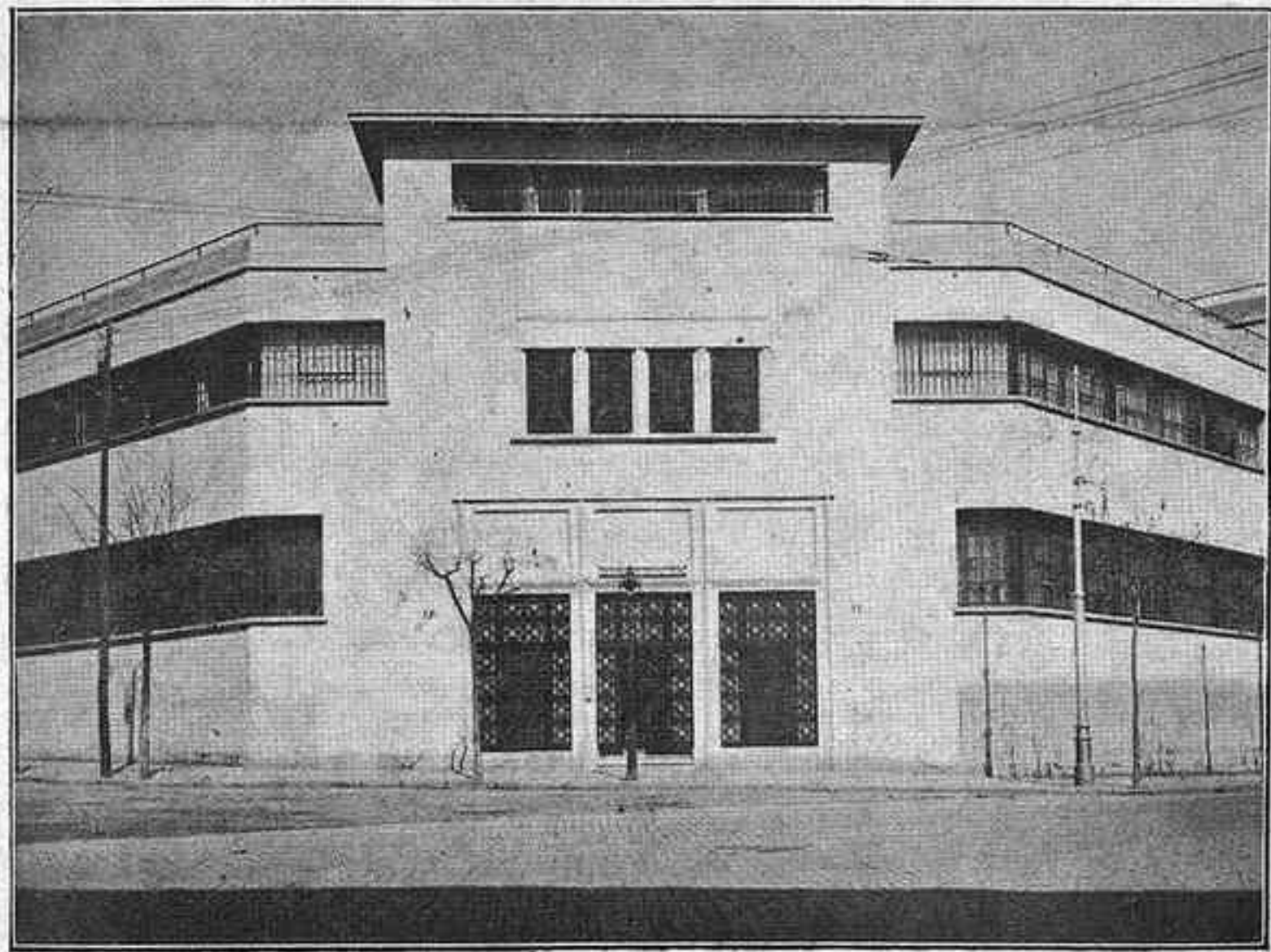
Una de les actualitats arquitectòniques més apreciades d'anotar és la inauguració del nou edifici per a la fàbrica «Myrurgia, S. A.», obra de l'arquitecte Antoni Puig - Gairalt. A finals de segle passat aquesta remarcada hauria estat desconcertant. És prou sabut que en aquells temps a la Bella Arquitectura se li confiava altres missions més «artístiques» que la d'edificar una construcció, principalment, utilitària. I quan aquest cas es presentava i la fàbrica demanava una certa importància, aleshores es consentia que un estil qualsevol cuités a tapar-li les vergonyes de la seva misera-

A. PUIG GAIRALT. — Escala de la fàbrica «Myrurgia S. A.»

ble existència. I, naturalment, si aquest estil era d'un gòtic rabiós els plans de la façana es menjaven els buits i els obrers treballaven a les palentes. Tot abans que perjudicar la puresa de l'estil, que tan generosament «dignificava» la construcció.

Seguint la relació, ara ens trobem amb la justa reivindicació de la fàbrica. I més encara, amb una absorbent preponderància dels seus atributs austers sobre els estils artístics. I de tal manera que fins ja ha obtingut la consagració de la Moda. La venjança ha estat, doncs, sorprenent.

A. PUIG GAIRALT. — Fàbrica, «Myrurgia S. A.»

En el nostre país, terra de fàbriques, no teníem, encara, l'exemplar adient a la moderna construcció fabril. La casa Myrurgia ha inaugurat la sèrie amb tota esplendidesa, la qual esperem que serà continuada pels nostres fabricants; i així, potser, acabarem d'una vegada amb les fàbriques «estilístiques».

En assimilar-se, Puig - Gairalt, les noves tendències arquitectòniques no ha renunciat a les característiques constructives i plàstiques de la nostra latitud.

Precisament ara recordo una conversa que vaig tenir amb Le Corbusier, amb un exemplar al davant de *Gasete de les Arts*, on era reproduït el projecte d'aquesta fàbrica. A la ponderada i harmònica composició d'aquesta façana que reproduïm l'arquitecte suís hi oposava el seu rigorisme dogmàtic. Podríem dir, per fer una mena de frase: que el racionalisme esterilitzat s'oposava al plasticisme emotiu.

En l'estructura la fàbrica Myrurgia se-

guia la construcció combinada del ferro i maó. No és, doncs, un *camouflage* del ciment armat. En les llargues obertures de la façana les jàsseres estan sostingudes per uns peus drets de ferro visibles a l'exterior. Puig - Gairalt ha entès clarament que la nova estètica arquitectònica no és sols expressada per l'aplicació de nous materials. La distribució interior obeeix, racionalment, a les necessitats de la fabricació. Una llum abundant envaïx totes les dependències; i allí on això fóra difícil, l'existència d'uns patis penjats ho soluciona. En la sala principal de grans dimensions, amb coberta metàl·lica de dents de serra, no hi ha cap element sustentant que destorbi la utilització de l'espai.

L'escala d'accés als despatxos per on han de passar els visitants i clients és d'un bon gust remarkable. Doble tram de marbre amb barana de tub metàl·lic fins arribar a una galeria superior. Magnificència sense decorativismes superflus.

L'enhonorabona, doncs, a l'arquitecte director, al seu col·laborador de la part decorativa el pintor Ignasi Mallo; i el nostre agraïment al director de la fàbrica, senyor Esteve Monegal, i al gerent senyor Xavier Serra, per haver emprès la construcció de la nova fàbrica Myrurgia amb responsabilitat estètica de bon ciutadà.

I una de les actualitats escultòriques més deplorables d'anotar és la possibilitat que es realitzi un antic projecte de monument de l'escultor Blay per honorar la memòria de Pi i Margall.

Sembla que es tracta de substituir la font terminal del Passeig de Gràcia dedicada a Minerva per aquest monument.

Amb tot i que la filla de Zeus ens mereix tota mena de respectes, preferim donar el lloc al nostre Pi i Margall. Els iniciadors i propulsors del monument no han vist amb bons ulls el canvi del seu primitiu emplaçament perquè creuen que és una maniobra dels contraris a la ideologia pi-i-margalliana per a així aminorar la importància del monument.

Deixant de banda aquestes possibles males intencions, concretem-nos a la qüestió.

Primerament, els iniciadors del projecte han de reconèixer que la cruïlla del Passeig de Gràcia i Diagonal no és un lloc a propòsit per a un gran monument. El criteri modern de l'urbanisme ho aconsella. En la nova situació acordada, evidentment, la construcció serà menys visible, però no el suficient per a mitigar l'homenatge a l'in-

tegrim patri. El que, veritablement, dignificarà la memòria de Pi i Margall serà el propi monument projectat. D'això s'haurien d'adonar els de la comissió gestora, i no del canvi d'emplaçament.

Però és possible que s'intenti empastifar els nostres carrers amb una altra atzagaiada escultòrica? Coneixeu, barcelonins, aquest projecte? Per què no s'exhibeix públicament? I per què, valga'm Déu!, tenim tan mala sort «monumentalista» en un país on hi ha tants remarcables escultors? Lamento haver de parlar així de l'obra d'un artista que en altres ocasions ha produït obres apreciades. Però, a més de la sinceritat m'hi obliga la transcendència de la qüestió. Per honorar dignament la memòria de Pi i Margall o, si més no, pel bon nom de la nostra escultura, cal, ara que hi som a temps, rebutjar aquest projecte i, tot seguit, substituir-lo per un altre que en sigui digne. És solució cara, però també urgent.

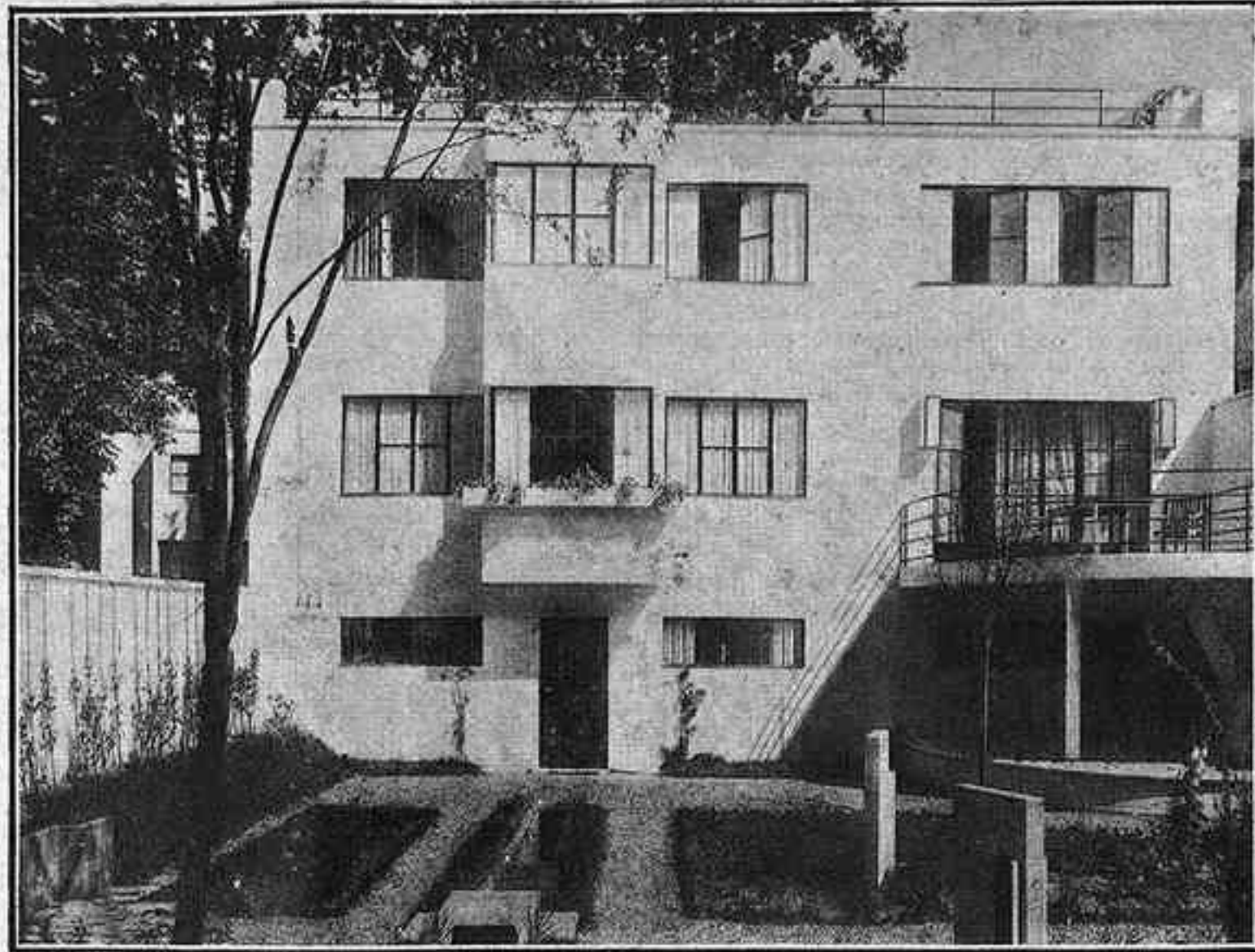
MÀRIUS GIFREDA

¿QUE PENSEU DE L'ARQUITECTURA MODERNA?

F. Folguera

Es de fa temps el desig d'una major simplicitat en l'arquitectura de tots els països cultes. De cada dia guanya terreny la tendència que defuig completament de vestir els edificis amb una estructura simulada en desacord amb el seu sistema constructiu, i posa a primer i quasi únic terme de la com-

nyala ja el predomini del problema formal, que en l'època actual havia arribat a desear-se del constructiu en composicions que cal veure com a desviacions originades per una cultura més reflexiva que creadora, de lan qual arrenca, en un moment de neta virada, la nova arquitectura, prometedora de més bells resultats, representen la substancial tradició de la història, que és la d'ésser

ANDRÉ LURÇAT. — Casa de Mr. Bonsel a Versailles

posició arquitectònica els valors que fins ara havien estat tingudes com a neutres, com per exemple: el cub, l'angle recte, les arestes, la repetició, el ritme, etc. El triomf d'aquesta manera de veure l'arquitectura ja quasi no és matèria opinable. Jo crec que el gust d'aquesta simplicitat ara quasi limitada a les formes geomètriques més elementals derivades del pla ha de sofrir una evolució condicionada per la treballa de jocs de proporcions d'acord a la sensibilitat de nous moments i per les possibilitats formals dels nous materials i sistemes constructius, però estic convençut que després del moment actual no tornarem a la imitació dels estils històrics, i menys a la repetició literal de les seves formes decoratives, només explicable a base d'una cultura passiva recolzada en l'erudició formal de l'art passat, descurada de trobar una expressió pròpia, i passant per alt la lliçió més albiradora de la història segons la qual totes les èpoques vives han bastit llurs monuments d'una manera pròpia arribant a les màximes possibilitats que els oferís la seva tècnica. La tècnica d'avui que transforma la nostra manera de viure ofereix als nostres edificis solucions molt més directes i elegants al problema constructiu i a tots els problemes de conveniència del viure modern: il·luminació, visualitat, confort, higiene, repòs, etc., i amb elles noves proporcions, incompatibles amb les dels estils històrics, basades sempre en les naturals limitacions dels materials i de les tècniques constructives, encara que una educació, bona part convencional, ens hi faci veure, a través de les seves obres mestres, veritables troballes de finor i de sensibilitat, que tots hem après d'admirar. Uns materials nous, unes tècniques noves i unes necessitats també noves forçosament han de donar camí a la sensibilitat dels artistes actuals per a troballes que ens curin de l'enyor d'altres formes que la raó proscriu d'un ús actual.

Evidentment que no n'hi ha prou amb despullar les estructures tècniques de tota ficció decorativa i deixar traspuar sense l'artifici d'una composició subtil la solució utilitària de la casa o l'edifici, però la valor estructural de la casa o l'edifici i llur conveniència sota el comandament de la higiene el confort i el tràfec de la vida haurien estat tan negligides, que cal estimar com a justa una reacció en sentit contrari.

Finalment faig constar la meua opinió que el repòs en les formes geomètriques pures, característic de l'arquitectura nova, en aquest moment em sembla la conseqüència natural del triomf de la tècnica actual, que allibera l'arquitectura de l'obsessió de les formes constructives elementalment articulades fins on les estructures més humils dels estils passats, per renovar l'arquitectura a base de nous principis formals. I això ho estimo un guany tan definitiu com hagin pogut representar en èpoques anteriors les aportacions de les cultures vives del passat, incorporant, per exemple, el problema formal al constructiu com féu el renaixement respecte del gòtic, que cal considerar com un estil fonamentalment tècnic, i donant major importància a l'articulació de les formes, sobretot en l'arquitectura dels interiors en el barroc, que se-

fel a unes tècniques i a una sensibilitat netament actuals segons l'exemple de totes les èpoques amb fesomia pròpia que els estilistes ens proposen com a models a acceptar d'una manera servil.

Sixte Illescas

Crec que tenim de viure l'època que ens pertoca, sense voler avançar-la ni endarrerir-la, la qual cosa porta com a conseqüència que ni ens tenim de limitar a copiar el que feien els nostres avantpassats (cosa molt generalitzada si ens dediquem a contemplar les de vegades encertades adaptacions d'edificis que en diuen d'estil barroc, renaixement, gòtic, etc.), ni crear un art nou pel sol fet d'ésser-ho (Exposició d'arts decoratives de París), ja que cauríem en el mateix defecte que els que pocs anys abans feien «modernisme».

Es clar que el més còmode és copiar l'estil que més s'adapti a les necessitats de la vida moderna de la nostra època; mes, com és natural, surten tot seguit els inconvenients i dificultats, degut al fet que aquell estil era per a complir unes altres necessitats, satisfereix unes altres aspiracions, o, millor dit, era de l'època a què pertanyia, i aleshores no tenim més remei que dissimular i tapar tots els inconvenients, sacrificant no solament la part econòmica, sinó la pràctica, sols per conservar el que en diuen bellesa estètica; així veiem la majoria de les botigues de Barcelona amb columnes, frisos, cartells de guix, pedra artificial, que algunes vegades són figurades i altres en forma de revestiment, sols serveixen per a fer nosa, i per conservar, així sí, l'efecte estètic; en façanes trobem uns intercolumnis proporcionats segons Vitruvi, que fan que degut al massís que ocupen, el propietari no pugui llogar les tendes, continuant-se d'altres vegades en els pisos, en forma de superposició d'ordres que resulten migrats i ridículs, degut a les alçades imposades per l'Ajuntament.

Per una arquitectura nova, adaptada a la vida moderna, és clar que salva totes les anteriors dificultats, ja que econòmicament i pràcticament s'adaptaran els nous materials i les noves estructures al problema que s'hagi de resoldre. Mes això proporciona una sèrie d'estudis, recerques i mals de cap que crec que tots tenim el mateix deure de tenir-los per arribar a obtenir la veritable arquitectura dels nostres temps.

Josep M.ª Ribas i Casas

Fugint dels extremismes, el millor en ella considero que és la decoració adequada, però no puc estar gens d'acord amb les formes arquitectòniques emprades, sobretot tenint en compte la nostra raça llatina purament mediterrània.

DISCOS

SARSUELES

La revifalla que es nota avui en la sarsuela porta un augment considerable en la producció de discos d'aquest gènere; les estrenes de noves produccions dels autors més coneguts es segueixen continuant i amb tanta intensitat, que no s'aguanten llurs obres ni el temps necessari perquè el públic pugui conèixer-les. D'aquesta ratxa, el disc, que ho recull gairebé tot, pot després servir com a referència perquè passat algun temps es recordin les obres que s'ho valguin.

Amb tot i això, el fet que els editors recullin poques vegades en edicions completes aquestes obres que van apareixent ara, no aprofitant la popularitat que sempre porten, vol dir molt poc a favor d'elles. Aquestes edicions completes més aviat es dediquen a les obres del repertori antic, amb el qual és segur anar a l'èxit. Aquest mes els quatre discos de Gramòfon dedicats a la sarsuela de Fernández Caballero, *La Viejecita*, i els de Regal, que contenen *Marina*, són bona prova del que venim dient. Les cases editores no playen mitjans per tal que l'edició sigui perfecta i confien la interpretació a les primeres figures de l'art líric i no sols de la sarsuela, sinó que artistes dels escenaris d'òpera, com la Capsir, Mardónes, Lázaro, són cridats a omplir aquests discos.

En altra crònica ja parlàvem del que ens semblava ara la música de Fernández Caballero a propòsit de l'enregistrament d'una altra obra d'aquest autor. A la partitura de *La Viejecita* es troba una sinceritat de procediment força estimable, el mateix fragment de l'Ària del segon acte, tantes vegades escoltat, no us fatiga si el sentiu cantar novament per la veu de la senyora Melo, amb una gràcia molt ben trobada. En canvi, la dita òpera *Marina*, tot i l'esforç dels intèrprets, apareix vetusta i amb poca inspiració, a estones desplaçada de la tradició lírica espanyola, puix Arrieta no va deixar mai les formes de l'operística italiana.

De les obres d'ambient andalús, que tant aviat van a l'espanyolada, el que tant aviat sembla sortir-se'n en el sentit que s'aguantaria perfectament, i això és conseguit per l'amenitat del llibre i de la música. A més a més, confiar la interpretació als mateixos artistes del «cante jondo» és un encert per a conservar l'ambient i una seguretat de no caure en les truculències habituals dels artistes de sarsuela. Consequir una audició desproveïda d'aspror, enregistrant veus tan intenses i amples com les de Pena Guerrita, i d'altres «cantaïores», és un èxit per als editors d'aquests discos, que poden figurar junt amb la sèrie d'enregistraments de «Cantos flamencos» que d'un temps ençà ve fent la Companyia de Gramòfon.

J. G.

La Viejecita (Fernandes Caballero i Eche-garay). M. Melo, Isaura, Gorgé, Vidal, Coronado i d'altres, dirigida pel mestre Gelabert. Cia. del Gramòfon. AF 302, 303, 304, 305.

Marina (Arrieta). Lázaro, Capsir Mardónes i d'altres. Regal. RS 6507.

El alma de la copla (Quintero i Guillén). Pena, Adamus, Guerrita, etc. Cia. del Gramòfon. AE 2976, 77, 78, 79.

Víctimes dels Nervis

Moltes persones no saben dominar-se i són víctimes dels seus nervis. La sang viciada i el cos debilitat per falta de descans i excés de treball són causa de l'irritabilitat nerviosa que tants mals engendra.

Totes les persones tedioses i lasses poden recobrar el seu vigor prenent l'energic reconstituent **Fosfo-Glicocola Domènech**.

Aquest producte, que recomanen els metges per la seva científica fórmula, dona a l'organisme els elements necessaris per a una ràpida tonificació.

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

Reproduccions d'Art Escultòric

LA VENUS GENETRIX i centenars d'altres reproduccions directes de l'estatuària clàssica, grega o llatina i motius ornamentals de tots els estils i èpoques, constitueixen les nostres galeries d'art. Disposom d'extenses col·leccions de bustos, estàtues, imatges, relleus, làmpares, aplics, pedestals, & i articles per a la decoració de jardins, tals com gerros, testos, bancs, brolladors, &, per harmonitzar en cada cas amb el caràcter del conjunt.

LENA, S. A.

Rosselló, 238 (junt P. de Gràcia) - Barcelona

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

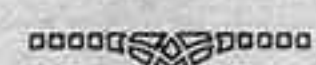
Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

Art Antic i Modern **MOYΞEION** Archs, 6 Entresol Tel. 22659

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

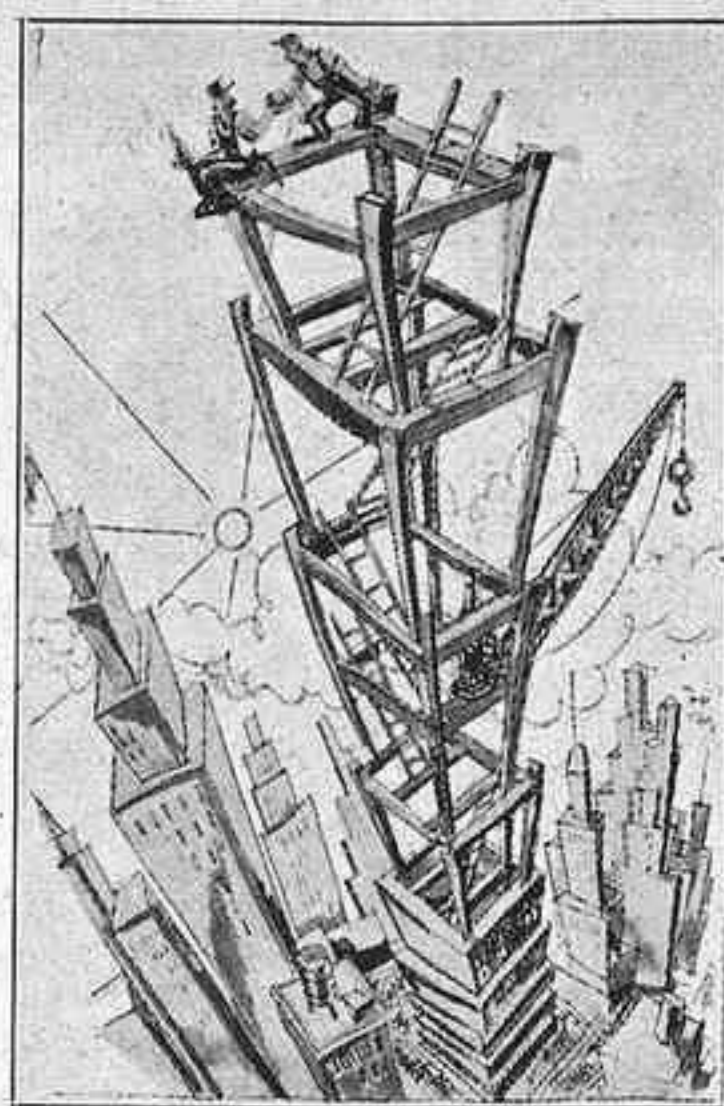
— Que és boig aquest home? Està xerrant mentre esquila l'ovella.
— És que abans d'immigrar feia de barber al seu país.

(Passing Show.)

— És agradable el golf, oi?
— Tant se me'n dona. Jo hi jugo perquè el metge m'ho ha receptat.

(London Opinion.)

— Vés, digues que et posin una mica de mostassa en aquest sandvitx.

(Judge.)

— Ahir sí que vaig trobar una bona gananga... un telèfon Lluís XV...
— I estàs segura que és autèntic?

(Ric et Rac.)

— Jo havia deixat aquí el meu cotxe i ara no l'hi trobo.
— Que no ho sabeu que això dels estrucos s'empassen tot el que poden arrebregar?

(The Humorist.)

Exposició de Barcelona de 1930

OBERTURA DEL RECINTE

Dies feiners, a les deu del matí Dies festius, a les nou del matí

TANCAMENT DEL RECINTE

Dies feiners, a les nou de la nit Dissabtes, vigílies dies festius i dies festius, a les deu de la nit

PREUS D'ENTRADA

Dies feiners, 1'05 ptes. Dies festius, 1'05 ptes.

NOTA: En aquests preus va inclòs l'impost de Protecció a l'Infància.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.

Entrada 1'05 ptes.

Palau de l'Art Modern

Obert des de les deu del matí fins a les quatre de la tarda.

Entrada gratuïta.

Poble Espanyol

Obert cada dia, des de les deu del matí a les nou del vespre. Dissabte, vigílies de dies festius i dies festius, obert fins a dos quarts de deu de la vetlla.

Entrada ordinària: 1,05 ptes.

E's altres Palaus oberts al públic podràn ésser visitats cada dia, de deu a una del matí i de tres a vuit de la tarda.

Pavelló Reial

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a set de la tarda.

Entrada gratuïta.

Palau de les Missions

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a vuit de la tarda.

Entrada: 0'50 ptes.

El públic podrà contemplar cada dia les fantàstiques il·luminacions i els jocs d'aigua.

Dies feiners, d'onze a una del matí i de quatre a sis tarda. Dies festius, de deu a una del matí i de quatre a sis tarda.

Brollador lluminós i cascades en combinacions alternades.

Cada dia, de sis a vuit del vespre.

Gran Parc d'Atraccions

AVUI DIJOUS, dia 3, a les cinc de la tarda

Audició de Sardanes a la Plaça dels Reis, entre els Palaus Reina Victòria Eugènia i Alfons XIII.

ENTRADA D'AUTOMOBILS AL RECINTE

Dies feiners 4 pessetes

Dies festius 2 "

NOTA: Els passis gratuïts d'entrada al recinte són vàlids fins a nou avís.

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916

Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors

per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menes

Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

Subscriuiu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Palai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

_____ de _____ de 19____

Signatura

— Ara no sé si això és una bèstia negra ratllada de blanc o una de blanca ratllada de negre.

(Lustige Kolner Zeitung.)

Anunciar

MIRADOR

és donar a conèixer un producte per tot Catalunya

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis àcida (mal de pedra), Bronquitis paroxismal, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Contribució industrial territorial, utilitats

Expedients de protecció de l'Estat

Representant especial a MADRID

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 199
Telèf.: "CARRIBORS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 13012

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI :: FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

SUBSCRIVIU-VÓS A LA

Gaseteta de les Arts

DIRECTOR: Màrius Gifreda

ART ANTIC: Joaquim Folch i Torres. — ART MODERN: Rafael Benet

ABONAMENT — Un any: Barcelona, 17 pessetes; Península, 18 pessetes.
Un trimestre: Barcelona, 6 pessetes; Península, 6'50 pessetes.

Redacció i Administració: VIA LAYETANA, 37 - BARCELONA

Demaneu

BABY=LAX

El millor Laxant-Purgant

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS perquè combaten les seves causes

• Càrros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptes dels metges. — Les Pastilles ASPAIME són les preterides pels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA pesseta la capsa en les principals farmàcies i droguerías.

Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG
Carrer del Ter, 10 - Telèfon 60791 - BARCELONA

